

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Овчаренко Ольга Віталіївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
«Управління індивідуальним кредитним ризиком в банку»
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студентки 2 курсу
групи БС мз. – 81а

(підпис)

О. В. Овчаренко

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання
на відповідне джерело.

(підпис)

О. В. Овчаренко

Керівник доц., к.е.н.

(підпис)

О. В. Крухмаль

Суми 2020

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра
на тему «УПРАВЛІННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИМ
КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ В БАНКУ»

студентки

Овчаренко Ольги Віталіївни

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає в тому, що глобалізація ринків, жорстка конкуренція, впровадження нових операцій, розвиток інформаційних технологій, – все це суттєво ускладнило банківську діяльність, збільшило небезпеку ризиків. Підвищений рівень ризиковості кредитних операцій є причиною погіршення ліквідності банку, зменшення прибутковості та невиконання своїх зобов'язань перед клієнтами, наслідком чого є банкрутство, втрата коштів вкладників, порушення системи організації безготівкових розрахунків. Актуальність проблеми зумовлена необхідністю аналізу та управління кредитними ризиками для забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності банківської установи.

Мета кваліфікаційної роботи – поглиблення теоретичних засад , дослідження науково-методологічних підходів до вирішення проблеми та надання рекомендацій щодо управління індивідуальним кредитним ризиком.

Об'єктом дослідження є процес управління індивідуальним кредитним ризиком.

Предметом дослідження є теоретичні засади, методологічні підходи та прикладні аспекти процесу управління індивідуальним кредитним ризиком в комерційному банку.

Основний результат роботи дає сформулювати такі висновки: кредитний ризик є досить складною сукупністю елементів, які викликаються зовнішніми (не регульованими банком) і внутрішніми факторами; всі розглянуті в роботі механізми управління індивідуальним кредитним ризиком є важливими та використовуються в практичній діяльності банку. Було виявлено, що управління кредитним ризиком – це формалізований процес, що складається

з етапів та методів управління. Для визначення ліміту кредитного ризику було запропоновано декілька методик, які розраховують показники дохідності, платоспроможності позичальника та ефективну діяльність.

Ключові слова: ризи, кредитний ризик банку, індивідуальний кредитний ризик, банк, лімітування, АТ КБ "ПРИВАТБАНК".

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 46 сторінках, з яких список використаних джерел із 75 найменувань. Робота містить 11 таблиць, 14 рисунків, 9 формул, а також 2 додатки.

Рік захисту роботи – 2020 рік.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій
«УАБС» Кафедра фінансів, банківської справи та
страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ (науковий ступінь, учене звання)

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
МАГІСТРА

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа і
страхування» студенту 2 курсу групи БС мз. – 81а

Овчаренко Ольги Віталіївни

1. Тема роботи: «Управління індивідуальним кредитним ризиком в банку» затверджена наказом по СумДУ № __ від «__» _____ 2020 року.
2. Термін подання студентом закінченої роботи «14» червня 2020 року.
3. Мета кваліфікаційної роботи – поглиблення теоретичних та методичних підходів до вирішення проблеми та надання рекомендацій щодо управління індивідуальним кредитним ризиком.
4. Об'єкт дослідження – процес управління індивідуальним кредитним ризиком.
5. Предмет дослідження – теоретичні засади, методологічні підходи та прикладні аспекти процесу управління індивідуальним кредитним ризиком.

6. Кваліфікаційна робота виконується за матеріалами наукових праць, збірок та видань, нормативно правових актів та законів.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ п/п	Назва розділу	Термін подання
1	Теоретичні основи управління індивідуальним кредитним ризиком в банку	20 травня 2020 р.
2	Управління індивідуальним кредитним ризиком в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	10 червня 2020 р

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

- дослідити сутність індивідуального кредитного ризику та виявити фактори, що впливають на індивідуальний кредитний ризик;
- дослідити систему управління індивідуальним кредитним ризиком;
- дослідити механізм регулювання індивідуального кредитного ризику;
- дати загальну економічну охарактеристику діяльності АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
- дослідити технологію управління індивідуальним кредитним ризиком в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
- визначити шляхи удосконалення управління індивідуальним кредитним ризиком в АТ КБ «ПРИВАТБАНКУ».

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання: «_____» _____ 2020 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ О. В. Крухмаль

Завдання до виконання одержав _____ О. В. Овчаренко

ЗМІСТ

Вступ.....	7
1 Теоретичні основи управління індивідуальним кредитним ризиком в банку.....	9
1.1 Індивідуальний кредитний ризик банку: суть та види.....	9
1.2 Система управління індивідуальним кредитним ризиком	14
1.3 Механізм регулювання індивідуального кредитного ризику.....	22
2 УПРАВЛІННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИМ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ В АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	27
2.1 Загальна характеристика діяльності АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	27
2.2 Технологія управління індивідуальним кредитним ризиком в АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	38
2.3 Шляхи удосконалення управління індивідуальним кредитним ризиком в АТ КБ «ПРИВАТБАНКУ».....	42
Висновки.....	51
Список використаних джерел.....	53
Додаток А Індикатори кредитного ризику.....	62
Додаток Б Розрахунок ліміту позичальника.....	64

ВСТУП

Оскільки кредитування традиційно є найбільш динамічним та найприбутковішими для банку видом операцій, воно пов'язане з високим рівнем ризику, що залежать від впливу значної кількості факторів та дій контрагентів, котрі точно передбачити неможливо. Тому у сучасних ринкових умовах проблема банківських кредитних ризиків набуває особливого значення.

Основним недоліком сьогоденішньої банківської системи в нашій країні є те, що значна частина банків не можуть вірно оцінити кредитні ризики і в результаті цього проводить дуже ризикову політику управління кредитними ризиками.

Актуальність даної теми полягає в тому, що управління ризиком являється основним в банківській діяльності і багато в чому визначає фінансово-економічну діяльність установи.

Дослідженням індивідуального кредитного ризику та методів управління ним займалися багато вчених, серед яких: А.В. Белякова, А.В. Бричкіна, В.В. Вітлинського, Л.О.Гаряги, В.М. Голуба, С.М. Губаєва, А.О. Єпіфанова, С. Н. Кабушкіна, О.А.Криклій, О.П. Ковальова, О.І. Лаврушина, А.М. Мороза, Л.О. Примостки, І.В.Сала, Л.Н. Скакун, Л.Я. Слободи тощо.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретичних засад , дослідження науково-методологічних підходів до вирішення проблеми та надання рекомендацій щодо управління індивідуальним кредитним ризиком.

Для досягнення мети потрібно вирішити наступні завдання:

- дослідити сутність індивідуального кредитного ризику;
- виявити фактори, що впливають на індивідуальний кредитний ризик;
- дослідити систему управління індивідуальним кредитним

ризиком;

- загальна характеристика діяльності АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
- технологія управління індивідуальним кредитним ризиком в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
- шляхи удосконалення управління індивідуальним кредитним ризиком в АТ КБ «ПРИВАТБАНКУ».

Об'єктом дослідження є процес управління індивідуальним кредитним ризиком.

Предметом дослідження є теоретичні засади, методологічні підходи та прикладні аспекти процесу управління індивідуальним кредитним ризиком в комерційному банку.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИМ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

1.1 Індивідуальний кредитний ризик банку: суть та види

Кредитний ризик – це такий ризик, при якому у банку виникають збитки через невиконання чи недотримання або через несвоєчасне виконання своїх обов’язків боржником перед позичальником (банком) у відповідності умовам договору [6, с. 67].

Індивідуальний кредитний ризик (на рівні кожного конкретного кредиту) характеризує величину ризику, властиву окремій кредитоотримувачу. Аналіз індивідуального ризику вимагає створення різноманітних моделей його розрахунку, що враховують вплив комерційних, політичних, соціальних та інших зовнішніх ризиків[1].

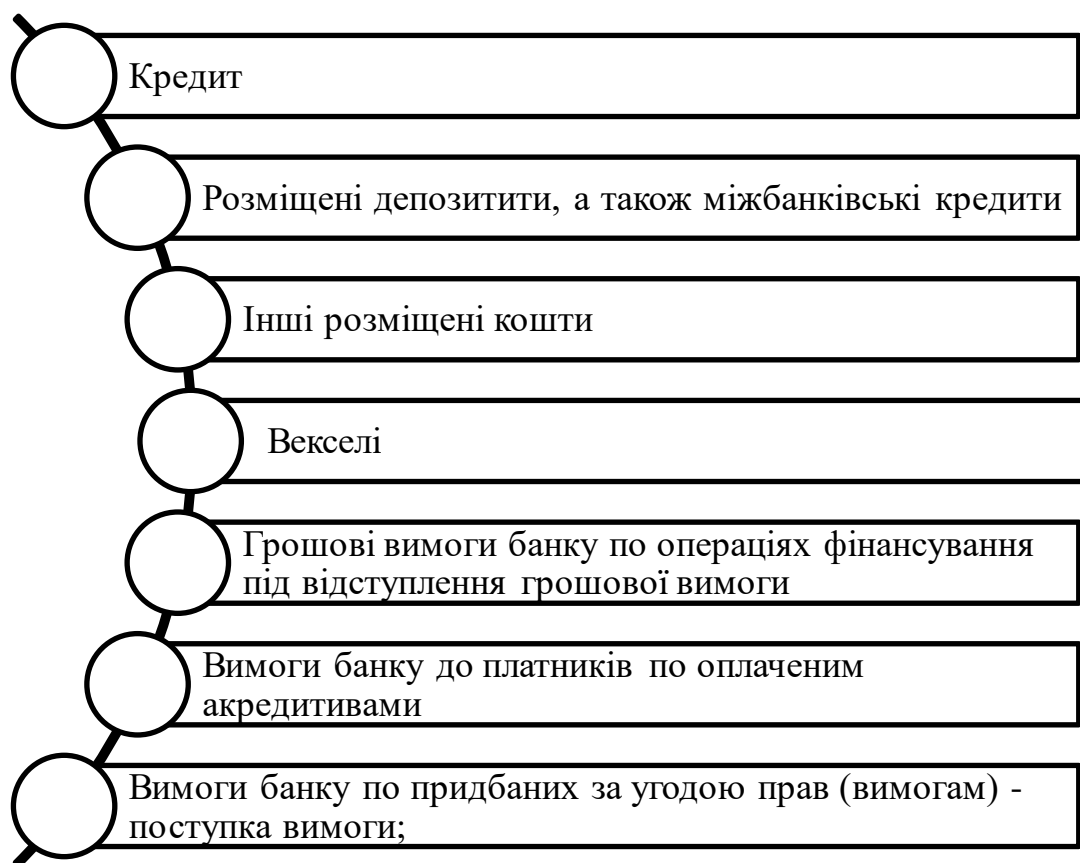

Рисунок 1.1 - Основні об’єкти кредитного ризику в банку [2, с. 61]

Основним джерелом кредитного банківського ризику являється – позичальник, боржник. Для оцінки кредитного ризику, дають оцінку кредитоспроможності такого контрагента. Підрозділ банку оцінює його спроможність в установленій термін та в повній мірі розрахуватись із своїми зобов'язаннями.

Загальноприйнятий підхід, аби оцінити ризику банку, ґрунтується на класичній оцінці кредитоспроможності, а також формування рейтингу. Завдяки внутрішньому рейтингу (кредитному) комерційні банки мають можливість з великою точністю оцінити кредитні ризику і розмір коштів для усунення його. Існує шкала це всі позичальники класифікуються в залежності від свого ризику. Часто банки обирають для застосування дві рейтингові системи, бо цей метод являється найпоширеніший[4].

Але також існує багато моделей, що застосовують складний математичний підхід для оцінки кредитного ризику. Усі стандартні моделі для оцінювання кредитного ризику можна розподілити за такими ознаками [9, с. 52]:

- за підходом до створення існують такі: «зверху вниз» і «знизу вгору»;
- за видом кредитного ризику: модель оцінки втрат при дефолті (default-mode models) і переоцінки по ринковій вартості (mark-to-market models);
- за методом оцінки настання дефолту: умовні (conditional) та безумовні (unconditional);

Моделі «зверху вниз» використовуються для великих однакових груп позичальників. Для оцінки кредитного ризику будують розподіл ймовірностей збитків. Застосовують вцілому для портфеля беручи за основу історичні дані з кожної однорідної групи позичальника. Простота цього методу є недоліком, а також нездатність відчувати зміни в однорідних групах[5].

Коли портфель активів має різномірну структуру, комерційні банки оцінюють кредитний ризик методом «від низу до верху». При моделюванні

«знизу вгору» кредитний ризик оцінюється на рівні конкретного інструменту і індивідуального позичальника шляхом аналізу його характеристик, фінансового становища і перспектив[6]. Для оцінки сукупного ризику портфеля величини ризиків по індивідуальним позичальникам агрегуються з урахуванням ефектів кореляції. Моделювання кредитного ризику «знизу вгору» дозволяє оцінити «вклади» елементів портфеля до сукупного ризику і управляти ризиком портфеля на рівні окремих контрагентів або факторів ризику.

Коли розглядати модель оцінки втрат при настанні дефолту, то однією кредитною подією є тільки оголошення дефолту контрагентом. Але не беруться до уваги зміни ринкової вартості активів, через настання різних кредитних подій. В умовах констатованої фахівцями зростаючої ризиковості економічної діяльності актуальним напрямком стає вивчення, оцінка і управління ризиками. Одним з головних напрямків банківської діяльності є кредитування, і проблема адекватної оцінки та управління кредитним ризиком розглядається як один із стратегічних напрямків розвитку сучасного банківського ризик-менеджменту.

Для ефективного дослідження та аналізу економічного явища необхідне точне визначення його положення в системі, виділення його з суміжних областей та уточнення понятійного апарату [2]. Особливо важливим це стає для такого складного поняття як кредитний ризик.

У широкому сенсі під кредитним ризиком розуміється ризик фінансових втрат, зумовлених зміною кредитного статусу контрагента, в результаті якого не виконуються умови договору. Причиною такого невиконання може бути як фактична неможливість для контрагента здійснити платіж, так і його небажання виконати зобов'язання.

В результаті систематизації та узагальнення існуючих підходів до розуміння кредитного ризику раніше автором [1] була запропонована логічна структура цього поняття (рис. 1.1) і розглянуті базові компоненти в її складі), а також зв'язки між цими компонентами.

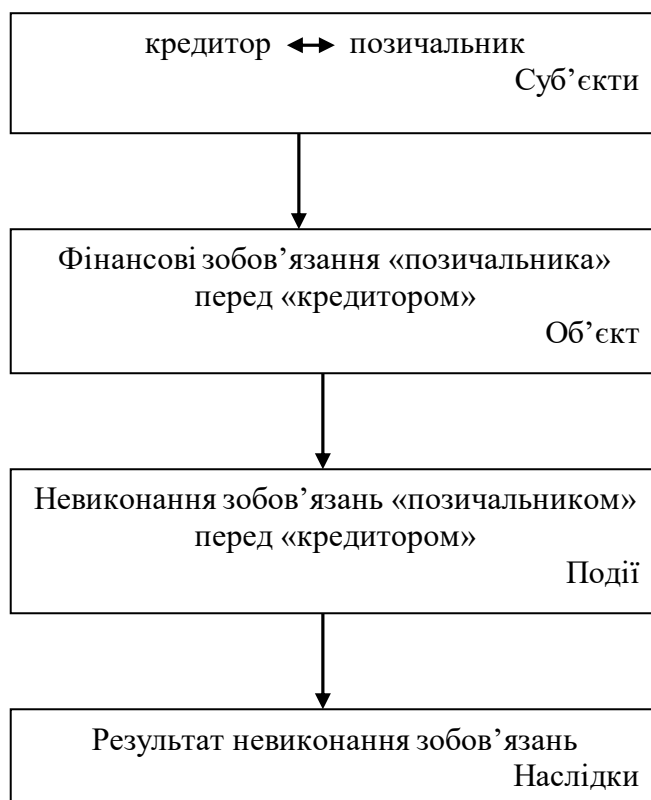

Рисунок 1.2- Логічна структура поняття «кредитний ризик» [3]

Як компонент виділяються «суб'єкти», «об'єкт», «подія», «наслідок», пов'язані між собою таким чином: зв'язок достовірний - між суб'єктами та об'єктом, зв'язки імовірнісні - між «об'єктом» і «подією», між «подією» і «наслідком».

Запропонована логічна структура може використовуватися в якості концептуальної моделі цього поняття, що дає можливість формалізації та використання як бази подальшого математичного моделювання процесів оцінки та управління кредитним ризиком.

З позиції логічної структури кредитного ризику можна наочно розглянути багатоаспектність поняття «кредитний ризик». Воно формується цілям низкою факторів з урахуванням взаємного посилення або хеджування. На основі моделі кредитного ризику представляється можливим систематизувати все різноманіття факторів відповідно до компонентів кредитного ризику, що піддаються їх впливу. Змістова приналежність факторів до певної компоненти в логічній структурі кредитного ризику може

виступати підставою для систематизації значної кількості зустрічаються в літературі класифікацій кредитного ризику (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Види кредитного ризику[7]

Види кредитного ризику	Приналежність до компонента	Підстава для класифікації
Незалежний від діяльності банку Залежний від діяльності банку	«Суб'єкт»: кредитор (банк)	Залежність від діяльності кредитора (банку)
Позичальника (індивідуальний) Кредитор	«Суб'єкти»: кредитор, позичальник	Залежність від виду " суб'єкта»
• Кредитного продукту - за овердрафтом, - по інвестиційному кредиту, - з роздрібного кредиту. Портфельний (сукупний)	«Об'єкт»: індивідуальний або сукупний	Залежність від розгляду «об'єкта»: індивідуально або портфелем

У таблиці 1.1 систематизовано лише частину можливих класифікацій кредитного ризику. Враховуючи різноманіття ризикоутворюючих факторів, сформувати єдину і вичерпну класифікацію кредитних ризиків не представляється можливим.

Незалежно від приналежності до тієї чи іншої компонент логічної структури кредитного ризику всі види кредитного ризику, можна також класифікувати за місцем знаходження джерела і по силі впливу.

За місцем знаходження джерела виникнення ризику поділяються на зовнішні і внутрішні. Зовнішній ризик передбачає вплив зовнішніх макроекономічних факторів, внутрішній ризик визначається впливом мікроекономічних факторів, що знаходяться усередині системи «суб'єкти» – «об'єкт» кредитного ризику.

За рівнем впливу ризик умовно можна оцінити будь-яким зручним способом за шкалою від мінімуму до максимуму, наприклад, низький, середній (прийнятний), високий (катастрофічний) кредитний ризик[9].

Не применшуючи значення побудови класифікацій кредитного ризику, необхідно відзначити, що в сучасній теорії і практиці банківського

ризик-менеджменту для цілей управління та оцінки зазвичай виділяють два види кредитного ризику: індивідуальний кредитний ризик – кредитний ризик конкретного позичальника і сукупний кредитний ризик – кредитний ризик портфеля комерційного банку[8].

Різноманіття факторів, що впливають на кредитний ризик, необхідно враховувати при розробці і застосуванні методів оцінки та управління кредитним ризиком, що є досить складним завданням. У зв'язку з цим особливої значущості набуває запропонована систематизація факторів кредитного ризику в розрізі компонентного складу його логічної структури кредитного ризику і можливості побудови на цій основі класифікацій різних видів кредитного ризику.

1.2 Система управління індивідуальним кредитним ризиком

Основним завданням управління кредитним ризиком є мінімізація розміру можливих збитків внаслідок невиконання боржником своїх зобов'язань, які можуть створити загрозу фінансової стійкості банку.

Коли розглядати модель оцінки втрат при настанні дефолту, то однією кредитною подією є тільки оголошення дефолту контрагентом. Але не беруться до уваги зміни ринкової вартості активів, через настання різних кредитних подій [10].

Фактори кредитного ризику носять як зовнішній характер по відношенню до банку, так і внутрішній.

Фактори, що впливають на величину кредитного ризику, відображені в табл. 1.2.

Фактори, що носять зовнішній характер, пов'язані з можливістю реалізації кредитного ризику по причини, не залежної від діяльності персоналу банку.

Таблиця 1.2 – Фактори кредитного ризику[10]

Індивідуальний кредитний ризик	
фізичних осіб	юридичних осіб
Нестабільність економічної ситуації (фінансова криза, інфляція, зниження реальних доходів населення і ін.)	Нестабільність економічної ситуації (фінансова криза, інфляція, спад виробництва, несприятливі зміни на окремих ринках та ін.)
Зміни фінансового становища позичальника (збільшення (зменшення) зарплати, вихід на пенсію, отримання спадщини та ін.)	Зміни фінансового стану позичальника (погіршення показників рентабельності, ліквідності, чистих активів, оборотності та ін.)
Кредитна історія позичальника (відсутня, негативна, позитивна)	Кредитна історія позичальника (відсутня, негативна, позитивна)
Зміни якості забезпечення позики (вартості, ліквідності)	Зміни якості забезпечення позики (вартості, ліквідності)
Зміна соціального стану позичальника (вступ в шлюб, зміна складу сім'ї та ін.)	Якість корпоративного управління підприємством-позичальником (кваліфікація, досвід, освітній рівень керівної ланки і ін.)
Зміна умов кредитного договору (зміна термінів погашення кредиту, відсотків, зміна процентної ставки, введення штрафних санкцій та ін.)	Зміна умов кредитного договору (зміна термінів погашення кредиту, відсотків, зміна процентної ставки, введення штрафних санкцій та ін.)
Особистісний фактор (недисциплінованість позичальника, надання завідомо неправдивої інформації, перешкоджання контролю банку, шахрайство та ін.)	Особистісний фактор (недисциплінованість позичальника, надання завідомо неправдивої інформації, перешкоджання контролю банку, шахрайство та ін.)

Фактори, що носять внутрішній характер, пов'язані з помилками персоналу, допущеними при оформленні видачі кредиту, помилками при оцінці кредитоспроможності позичальника, порушеннями або превипревишеннями посадових обов'язків і порушеннями правил (процедур) здійснення кредитування[11].

Організаційна структура банку, стосовно якої буде розглянута система управління кредитним ризиком банку, представлена на рис. 1.3.

До компетенції ради директорів банку відносяться:

- затвердження кредитної політики і основних принципів управління кредитним ризиком;
- затвердження внутрішніх документів, що визначають порядок,

правила і процедури управління кредитним ризиком, з метою дотримання кредитної політики і основних принципів управління кредитним ризиком, затверджених радою директорів банку[13];

– здійснення контролю за повнотою та періодичністю перевірок відділу внутрішнього контролю щодо дотримання кредитної політики і названих принципів окремими підрозділами та банком в цілому;

– оцінка ефективності управління кредитним ризиком;

– контроль за діяльністю правління банку з управління кредитним ризиком.

Рисунок 1.3 - Система управління індивідуальним кредитним ризиком[12]

До компетенції правління банку відносяться:

– реалізація кредитної політики; розподіл повноважень і відповідальності в управлінні кредитним ризиком між органами і

підрозділами банку, забезпечення необхідними ресурсами, встановлення порядку взаємодії та надання звітності[14];

– затвердження порядку, правил і процедур здійснення банківських операцій та інших угод, що несуть кредитний ризик, порядку формування резервів на можливі втрати по позиках, по позичкової і прирівняної заборгованості, порядку розроблення та подання звітності та іншої інформації, необхідної для контролю за кредитним ризиком[14];

– прийняття рішень про класифікацію позичок на підставі визнання обслуговування боргу хорошим по реструктурованих позиках і позиками, наданими позичальнику прямо або побічно з метою погашення боргу за раніше наданої позикою;

– розгляд питання про списання не реальною для стягнення позики за рахунок сформованого по ній резерву[15].

Відповідальними за прийняття кредитного ризику, контроль за ним і управління ним, встановлення способів мінімізації ризику є кредитний комітет банку.

Основним підрозділом, що здійснює координацію і централізацію управління кредитним ризиком, є управління банківських ризиків (далі - управління). У його завдання входять своєчасна ідентифікація та оцінка, ефективне управління і контроль, пошук шляхів мінімізації кредитного ризику на постійній основі, надання управлінню забезпечення діяльності банку інформації про фактичний рівень кредитного ризику в структурних підрозділах і рекомендацій по його мінімізації. Управління аналізує кредитний ризик у взаємозв'язку з іншими ризиками банківської діяльності[15].

На управління покладається відповідальність за розробку і (або) апробацію методик оцінки та проведення оцінки кредитного ризику на портфельному рівні, розробку і впровадження заходів, процедур, механізмів і технологій з обмеження та (або) зниження кредитного ризику.

Контроль за ефективністю управління кредитним ризиком

покладається на службу внутрішнього контролю [5]. В її обов'язки входить вироблення рекомендацій щодо коригування методів контролю за кредитним ризиком в разі їх неефективності на основі аналізу:

- досягнутого рівня управління кредитним ризиком в банку;
- міжнародного і українського досвіду в галузі управління кредитним ризиком[10];
- змін, що відбуваються на фінансових ринках;
- інших зовнішніх і внутрішніх факторів, здатних вплинути на показники діяльності банку.

Оцінка індивідуального кредитного ризику є одним з основних елементів системи управління кредитним ризиком. Відповідальними за його оцінку в індивідуальному плані (рівень позичальників) є керівники структурних підрозділів, які здійснюють банківські операції, схильні до кредитного ризику. На керівників підрозділів покладається контроль за достовірністю, об'єктивністю і своєчасністю надання інформації для оцінки кредитного ризику по банку в цілому[16].

Виявлення та оцінка кредитного ризику портфеля здійснюються шляхом постійного моніторингу описаних вище індикаторів за трирівневою шкалою: висока, середня, низька ступінь ризику.

Оцінки кредитного ризику і коефіцієнти значущості індикаторів наведені в додатку А.

Інші структурні підрозділи сприяють підрозділам, які здійснюють операції з кредитним ризиком, в заходах по його мінімізації[17].

Ухвалення кредитного ризику, управління і контроль за ним в банку здійснюються кредитним комітетом. До компетенції комітету входить розгляд:

- заяв про видачу кредиту підприємствам, підприємцям, банкам і фізичним особам;
- клопотань про пролонгацію кредитів;
- питання про придбання векселів сторонніх організацій і підприємств;

- питання надання факторингових послуг[18];
- заяв (клопотань) про видачу кредиту юридичним особам при нестачі коштів на розрахунковому, поточному рахунку (овердрафт);
- заяв на зміну лімітів кредитування (лімітів заборгованості або видачі);
- питання про зміну процентних ставок по кредитах;
- питання про списання з балансу банку безнадійної позичкової заборгованості і заборгованості за відсотками[20];
- питань про створення резерву на можливі втрати по позиках і векселях і про класифікації позик за групами ризику;
- питання про надання банківської гарантії.

Відносно питань управління кредитним ризиком розкриття таку інформацію:

- основні принципи управління кредитним ризиком;
- порядок кредитування юридичних осіб, суб'єктів малого підприємництва та фізичних осіб[19].

Розкриття інформації здійснюється на офіційному сайті кредитної організації в мережі Інтернет.

Імовірність настання індивідуального кредитного ризику зростає тоді, коли клієнт:

- постійно використовує овердрафт на граничному рівні;
- несвоєчасно надає оперативну та достовірну фінансову інформацію;
- систематично перевищує ліміт кредитування[22];
- затримує сплату відсотків або основної суми боргу та інше.

Тому можна стверджувати, що ефективне управління ризиком позичальника не тільки дозволяє банкам забезпечувати прибутковість і ефективність кредитної діяльності, а й сприяє до виконання банківським кредитом його ролі у сфері грошового обігу. У свою чергу, видані і неповернені в певний визначений термін кредити дають приріст грошовій масі в країні і взаємодіють з інфляційними процесами[22].

В управлінні індивідуальним кредитним ризиком виділяють кілька етапів (рис. 1.4).

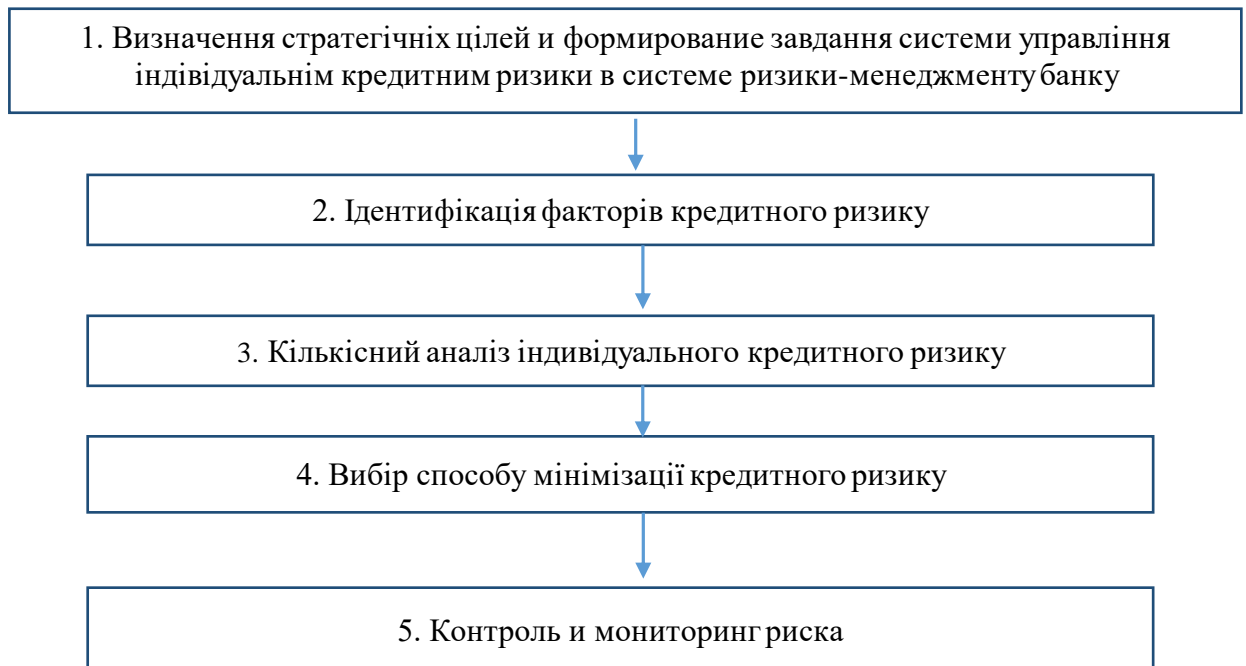

Рисунок 1.4 - Етапи управління індивідуальним кредитним ризиком банку[21]

Перший етап вироблення управлінської стратегії передбачає наступне: розробка планової стратегії по кредитному ризику в межах кредитної політики, що означає – дії банківської установи щодо зменшення рівня ризику. Всі ці заходи будемо розглядати, як початок впливу на індивідуальний кредитний ризик банківської установи. Досягнення високих результатів банку можливо за умов що індивідуальний кредитний ризик під повним контролем фінансової установи та обмежений її фінансовими інструментами, тобто постійно підпитаний капіталом[23].

На другому етапі вивчають причини виникнення кредитного ризику на рівні позичальника. Також збирається інформація для слідуючих етапів управління, на яких здійснюється безпосередньо оцінка ризику і вибір рішення про керуючого дії[25].

Однак для кращого управління індивідуальним кредитним ризиком необхідно і постійного моніторингу причин, загроз, як зовнішніх так і

внутрішніх.[70] В такій ситуації проходить аналіз індивідуального кредитного ризику, моніторинг можливості його настання. Для цього на третьому етапі здійснюють [2, с. 192]:

- оцінку кредитоспроможності позичальника шляхом визначення його кредитного рейтингу;
- оцінку поточного і допустимого рівня ризику;
- визначають масштаби втрат банку в разі, якщо позичальник не виконає своїх зобов'язання[24].

На 4 етапі використовують такі інструменти зниження рівня кредитного ризику:

- підвищення ступеня фінансових можливостей позичальника;
- проведення іпотечного кредитування;
- встановлення партнерських відносин між банком-кредитором і підприємством-позичальником;
- підвищення рівня інформованості банку про можливість позичальника виконувати умови кредитного договору, а саме: фінансовий стан позичальника, попередня репутація і інше[26].

Останнім етапом управління індивідуальним кредитним ризиком буде контроль. Можна характеризувати проведення контролю за індивідуальним кредитним ризиком, аналіз та оцінка можливостей, дослідження переоцінки і корекції антиризикових заходів, застосовує банк [1, с. 86].

1.3 Механізм регулювання індивідуального кредитного ризику

Результати операцій кредитування банком залежать від ефективності його контролю індивідуального кредитного ризику. Для того, щоб убезпечити себе від понесених збитків через непогашення заборгованості

клієнтами, банк оцінює індивідуальний кредитний ризик та проводить заходи щодо його регулювання.

Основною метою при керування індивідуальним кредитним ризиком є підтримка показників допустимої ризиковості, визначених політикою банку для забезпечення дохідності капіталу [9].

Управління індивідуальним кредитним ризиком банку може відбуватися за двома способами: доподійне регулювання, застосовується при відхиленні індивідуальним кредитним ризиком банку від встановлених лімітів та попередня оцінка позичальника, та післяподійне регулювання, застосовується при досягненні критичного рівня ризику. Вибір методу регулювання залежить від політики окремого банку в залежності від того, який обсяг збитків банк готовий понести.

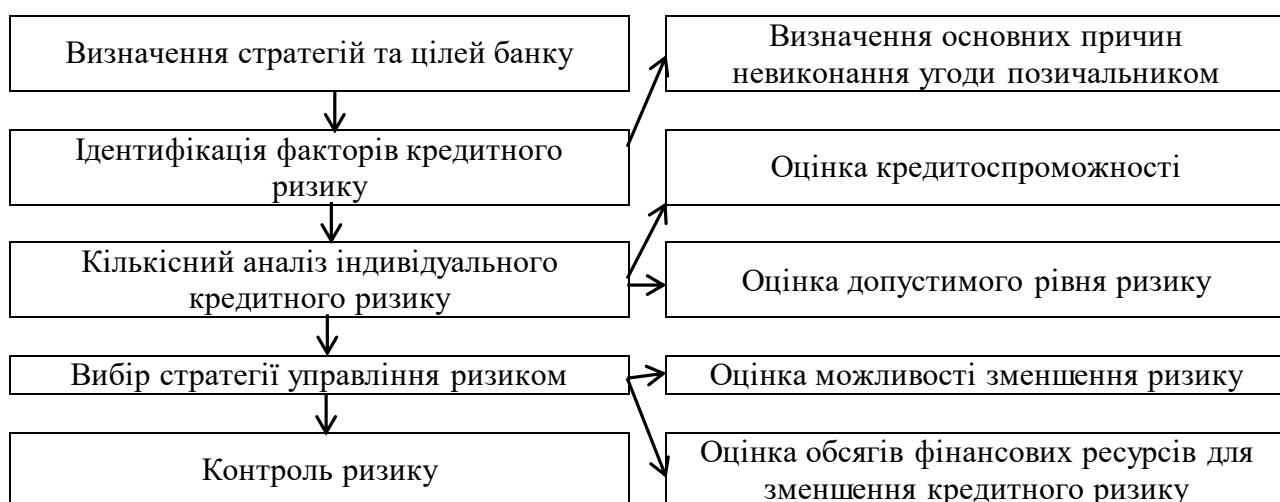

Рисунок 1.5 – Процес керування індивідуальним кредитним ризиком банку [6, 14]

Загальний механізм регулювання індивідуального кредитного ризику представлений на рисунку 1.5

Визначення основних завдань для управління кредитним ризиком передбачає вироблення певної стратегії для управління цим ризиком. Вибір певної стратегії для управління ризиком означає те, що банк здійснює

відповідний вплив на рівень ризику. Це є початковим етапом в управлінні кредитним ризиком в банку [23].

Наступний етап в управлінні індивідуальним кредитним ризиком є визначення основних факторів, що прямо чи опосередковано впливають на кредитний ризик в банку. Основна мета на даному етапі є визначення причин виникнення кредитного ризику на рівні позичальника [23, 26].

Оцінка кредитоспроможності позичальника є важливим елементом в управлінні індивідуальним кредитним ризиком. Якісна оцінка кредитоспроможності позичальника є актуальною проблемою для банківської системи України. Значну увагу цьому питанню приділили сучасні вітчизняні ті закордонні економісти.

Метою оцінки індивідуального кредитного ризику є визначення можливого рівня ризику та ідентифікація факторів, що впливають на кредитний ризик банку [19].

Банк може встановлювати внутрішні ліміти індивідуального кредитного ризику через встановлення лімітів на обсяги кредитування чи прийнятого ризику. Паралельно банк може використовувати сублімітування.

Зазначені вище субліміти можуть встановлюватися у окремих формах:

- позиційні ліміти – обмежує обсяг кредитів;
- ліміти збитків – ліміт на поточні збитки та ліміт на граничні збитки;
- ліміти прибутків: ліміт на граничний обсяг прибутку (застосовують для того, щоб при досягненні максимальної прибутковості уникнути можливе різке зменшення вартості інструмента) та ліміти поточних прибутків [2].

Під диверсифікацією ліміти індивідуального кредитного ризику мається на увазі надання кредитів різним типам позичальників, з метою зниження ризиків можливих збитків від неплатоспроможності однієї групи позичальників, що мають спільні характеристики. При цьому, банк обирає одну чи декілька цільових сегментів, що будуть визначати його спеціалізацію.

Метод регулювання ліміти індивідуального кредитного ризику за яким відбувається взаєморозрахунок активів та пасивів називається метчингом. Банк має можливість впливати на обсяги наданих кредитів шляхом розрахунку обсягу надходження з обсягу вибуття грошових коштів [27].

До післяподійних методів регулювання кредитного ризику можна віднести резервування. Банки створюють резерви для покриття наслідків настання ліміти індивідуального кредитного ризику. Розмір резервів банки визначають самостійно, в залежності від їх політики та стратегії діяльності, проте, розмір резервів має бути в межах нормативних вимог НБУ.

Банк також може застосовувати метод хеджування ліміти індивідуального кредитного ризику, тобто суть методу полягає у підборі інструменту хеджування, що дозволить компенсувати можливі понесені збитки через отримання прибутку від інструментів хеджування за тих-самих подій. При цьому, банк позбавляється можливості отримання прибутку, так як можливі збитки від настання ризику покриваються за рахунок інструментів хеджування, а будь-який прибуток перекривається інструментом хеджування [28].

В залежності від того, яку стратегію прийняв банк для регулювання ризику виділяють: консервативна, агресивну та помірну ризик-стратегії. При консервативній ризик-стратегії банк намагається максимально уникнути ризику на етапі прийняття рішення про проведення певної операції. Банк формує кредитну пропозицію так, щоб отримати прибуток з мінімальною можливим рівнем ризику. При настанні ризику банк може покрити його наслідки за рахунок поточного доходу [16].

При агресивній ризик-стратегії банк орієнтується на максимальний прибуток, при цьому ризик значно вищий ніж середній по банківській системі.

При агресивній ризик-стратегії можливі збитки при настанні ризику значно більші ніж отримувані банком прибутки, банк проводить політику для зменшення можливих понесених збитків (наприклад, хеджування ризиків).

Помірна ризик-стратегія характеризується середнім рівнем прибутку та рівень ризику відповідає середньому по банківській системі.

Також НБУ рекомендує створення на рівні банку незалежних підрозділів, діяльність яких буде орієнтована саме на управління ризиками. А також, створення служби внутрішнього аудиту.

Контроль ліміти індивідуального кредитного ризику банку може здійснюватися на трьох стадіях:

- попередній – проводиться до надання кредиту, відбувається прогнозування поведінки позичальника, формуються зони ризику та стандарти контролю, визначаються організаційні аспекти роботи;

- поточний – проводиться до закриття кредитного договору, здійснюється моніторинг ризиків, збір та обробка даних, перевірка відповідності поточних ризиків встановленим лімітам, при їх відхиленні здійснюється аналіз причин відхилення та проводяться коригуючі заходи;

- підсумковий – проводиться після закриття кредитного договору, здійснюється оцінка фактичних значень ризику з нормативними, відбувається формування висновків та розробка методів щодо удосконалення процесу регулювання ліміти індивідуального кредитного ризику [4].

Контроль ліміти індивідуального кредитного ризику відбувається за двома методами: моніторинг та аудит. Моніторинг ризику – це процес постійного контролювання ризику банку із механізмом зворотного зв'язку. Моніторинг проводиться через звіти діяльності банку, його структурних підрозділів, окремих посадових осіб та за результатами аудиторської перевірки.

Для контролю кредитного ризику доцільно застосовувати внутрішній аудит, що допомагає виявити помилки при роботі посадових осіб та недоліки в управлінні ліміти індивідуальним кредитним ризиком [13].

Таким чином, метою діяльності банків, як і будь-якої іншої комерційної установи, є одержання максимального прибутку. Щоб зменшити можливі понесені збитки від настання індивідуальних кредитних ризиків

банки проводять політику щодо їх регулювання. Одними із основних методів регулювання та контролю індивідуального кредитного ризику є попередній аналіз позичальника, лімітування та резервування. В залежності від ризик-стратегії банку, його розмірів та обсягів кредитних операцій – кожен банк обирає специфічну стратегію для регулювання індивідуальних кредитних ризиків.

2 УПРАВЛІННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИМ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ В АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1 Загальна характеристика діяльності АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Сьогодні тенденції до розвитку національної економіки показують перехід від всеосяжного до інтенсивного розвитку банківської системи, зокрема зростаюче збільшення банківської зони. Це пов'язано зі зростаючою конкуренцією між банками та зростаючою роллю небанківських посередників на фінансовому ринку.

ПриватБанк - найбільший банк активів та лідер українського ринку роздрібних банківських операцій[27]. Розширення міжнародної діяльності ПриватБанку базується на широкому впровадженні довірчої діяльності. Більше того, банк активно впроваджує та розвиває послуги з факторингу, конфіскації та лізингу.

ПАТ КБ «Приватбанк» є 2 найбільшим ринковим банківським ринком в Україні, орієнтованим насамперед на платіжні операції для фізичних та юридичних осіб усіх форм власності[28].

Спочатку Приватбанк був комерційний в складі акціонерного товариства, та у 2000 році його було реорганізовано у закрите акціонерне товариство. А вже у 2009 році Банк змінює правову форму на товариство з обмеженою відповідальністю. Відповідальність акціонерів банку обмежується кількістю акцій, якими вони володіють[30].

Національним банком України виступає центральний Банк України. Спеціальний центральний державний орган, правовий статус, обов'язки, функції, повноваження та принципи організації якого визначається Конституцією України та ЗУ "Про Національний банк України" та інші.

Національний банк - це автономний суб'єкт господарювання, який здійснює витрати за рахунок власного доходу в межах затвердженого

бюджету, а також, визначені ЗУ "Про Національний банк України", та за рахунок коштів державного бюджету України[29].

Нацбанк є юридичною особою, має окрему власність, належить державі та має повний економічний контроль. Відповідно до Конституції України, основна функція Національного банку - гарантувати стабільність валюти нашої країни. Виконуючи основні функції, Національний банк продовжує надавати пріоритет досягненню та підтримку цінової стабільності країни[31].

Нацбанк сприяє стабільністю банківської системи за умови, що це не заважає досягти та підтримувати цінову стабільність у країні. Сталому економічному зростанню країни сприяє Національний банк, який повинен підтримувати економічну політику Кабміну України, якщо це не заважає досягати цінової стабільності банківської системи.

Основними стратегічними напрямками та завданнями банку є: розширення портфеля платіжних карток «Універсальна» та охоплення населення; збільшення кількості платіжних карток для бюджетних та комерційних компаній; перехід до спрощеного асортименту продукції та універсальної технології обслуговування депозитів; утримання на користь "Малих та середніх підприємств" збільшити охоплення VIP-клієнтів з активними послугами; розширення освітньої діяльності на діяльність приватних та юридичних осіб; підтримувати параметри кредитного портфеля відповідно до затверджених коефіцієнтів стратегічного ризику; зменшення частки негативних оцінок клієнтів; збільшити чистий показник лояльності працівників[32].

Діяльність Банку регулюється чинним законодавством "Про банки", "Про товариства з обмеженою відповідальністю", "Про цінні папери та фондові біржі" та іншими.

З дозволу НБУ ПАТ КБ «Приватбанк» виконує банківські операції, що показані на рисунку 2.1

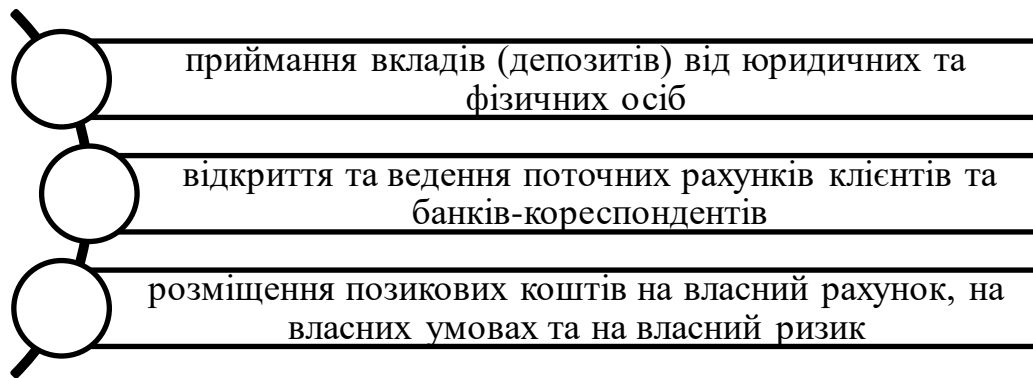

Рисунок 2.1 – Банківські операції ПАТ КБ «Приватбанк» [67]

При наявності банківської ліцензії Банк має право без письмово підкріпленого дозволу виконувати ряд операцій та угод, а саме надання гарантій, цінних паперів та інших зобов'язань перед третіми особами, що визначають їх грошові показники; набуття права вимагати дотримання фінансових зобов'язань за доставку поставлених товарів чи послуг з ризиком виконання таких вимог та прийняття платежів (факторинг); лізинг; [67] Послуги відповідального зберігання та лізингу за зберігання цінностей та документів; випуск, купівля, продаж та обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів; випуск банківських платіжних карток та операції з цими картками; надання банківських консультаційних та інформаційних послуг.

Банк може надавати послуги у таких сферах: бізнес; роздрібна торгівля; Казначейські операції та інвестиційний банкінг.

Банк має наміри надалі розширити свою присутність у країні, зокрема, застосовуючи наступні стратегії: використання найвищих сегментів зростання; зміцнення провідних позицій на ринку; підтримка та підвищення ефективності нашої діяльності [33].

Стратегія інформаційних технологій: підтримувати надійну ІТ-інфраструктуру для досягнення запланованого зростання бізнесу в цілому; продовжуйте використовувати свій ІТ-портфоліо для зменшення витрат на обслуговування та обслуговування.

Цільова група Банку - середні та великі корпоративні клієнти. Продаючи банківські послуги середнім клієнтам (з річним оборотом від 5 до 50 млн. Євро), банк бачить найважливіший спосіб диверсифікувати свій кредитний портфель, отримувати більше прибутку, ніж продавати іншим бізнес-клієнтам та мінімізувати кредитні ризики. Банк пропонує цим клієнтам стандартні бізнес-продукти, визначає індивідуальні потреби клієнтів та будує довгострокові відносини з клієнтом протягом усього життєвого циклу компанії. У разі продажу складних банківських продуктів Банк залучає відповідних високопрофесійних фахівців в інших банківських сферах[34].

Організаційно правова форма банку являється акціонерним товариством. Найвищий керівний орган банку – це загальні збори акціонерів. Тут усі акціонери, незалежно від числа акцій здійснюють свої права щодо участі в управлінні банком через голосування [66].

Організаційна структура управління ПАТ КБ «Приватбанк» показана на рисунку 2.2

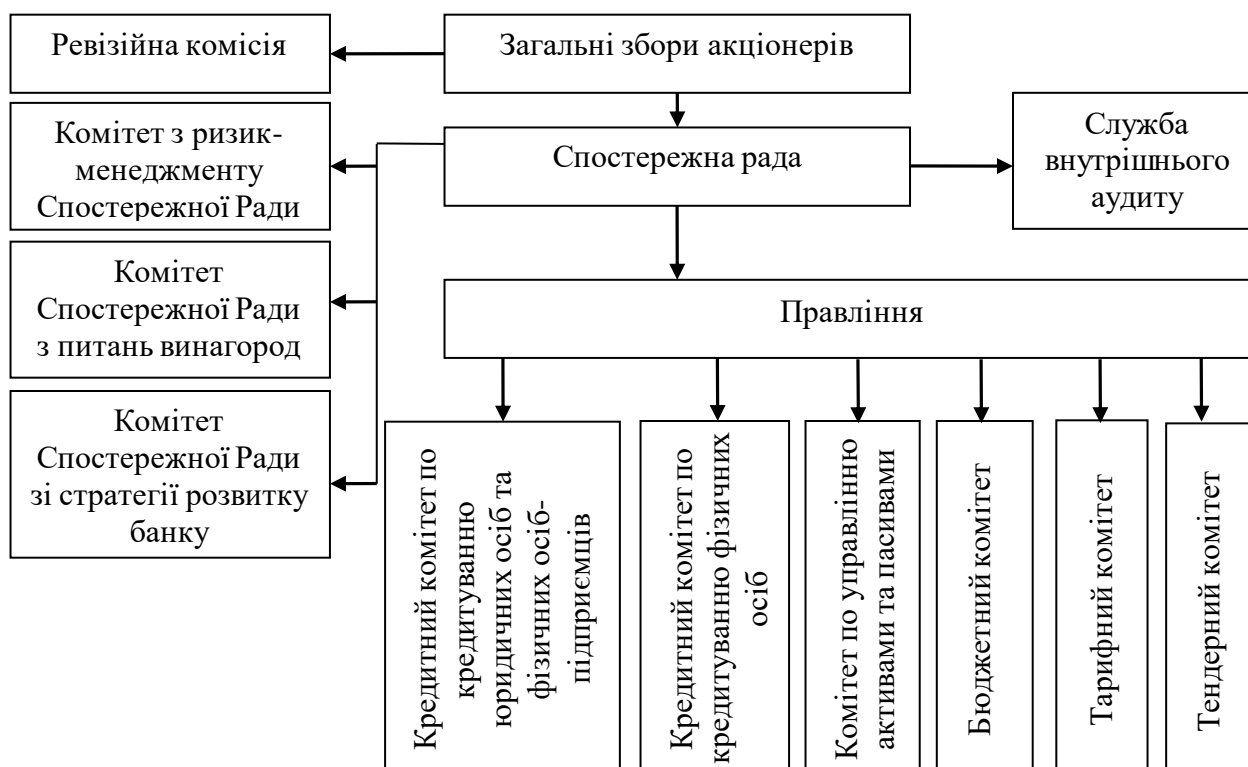

Рисунок 2.2. Організаційна структура управління ПАТ КБ «Приватбанк» [35]

Органами управління банку є: загальні збори акціонерів банку; спостережна Рада банку; правління банку[64].

Наглядова рада банку – виконує такі обов’язки як, нагляд за діяльністю Правління Банку, а також захищає права акціонерів. Вона організовує стратегічне управління діяльністю Банку. Це колегіальний орган.

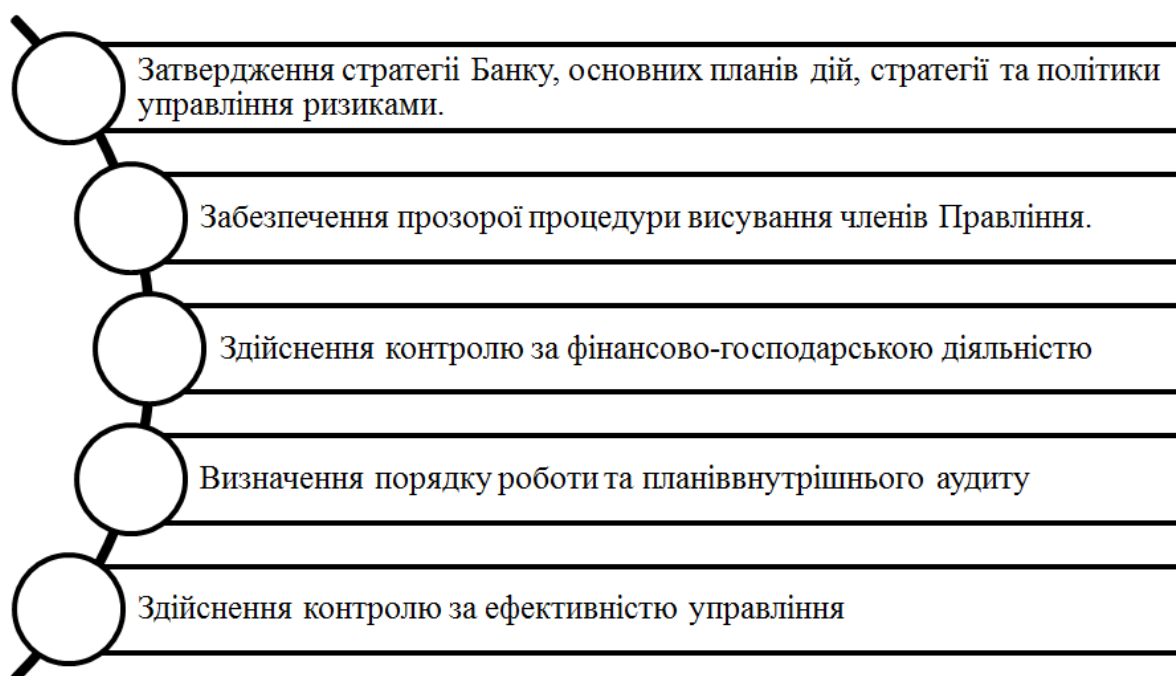

Рисунок 2.3 – Основні функції Наглядової ради Банку[64]

Правління банку – це виконавчий орган. До його обов’язків входить: керування діяльністю банку, створювати фонди, які потрібні для статутної діяльності.

Банк веде постійний контроль за фінансово-господарською діяльністю з метою захистити права і інтереси акціонерів[36].

Внутрішній контроль забезпечує стратегічний, оперативний та поточний нагляд за фінансово-господарською діяльністю. Ревізійний комітет – це орган внутрішнього контролю. Він обирається з кола акціонерів та їх представників.

Для управління фінансовими ризиками банку необхідно для початку

проаналізувати склад та структуру активів та пасивів. Це інструмент планування, який є актуальним сьогодні.

Таблиця 2.1 – Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк» 2017-2019 рр[72]

Активи	Рок и			+/-, млн грн		%	
	2017	2018	2019	2018- 2017	2019- 2018	2018- 2017	2019- 2018
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	25 296	27 360	45 894	2 064	18 534	8,25	67,5
Заборгованість банків	2 903	-	27 118	-2 903	27 118	-	-
Кредити та аванси клієнтам	38 335	50 140	59 544	11 805	9 404	30,7	18,7
Інвестиційні цінні папери	126 676	180 081	152 157	53 405	-27 924	42,1	84,4
Вбудовані похідні фінансові активи	34 336	-	1 716	-34 336	1 716	-	-
Передоплата з поточного податку на прибуток	184	184	2 257	0	2 073	100	126,6
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію	30	30	155	0	125	100	516,6
Інвестиційна нерухомість	3 648	3 340	3 379	-308	39	91,55	101,1
Основні засоби	3 326	3 793	4 764	467	971	83,97	125,59
Інші фінансові активи	2 940	2 743	2 210	-197	-533	93,29	80,56
Інші активи	8 815	8 899	9 285	84	386	100,95	104,33
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя	7 069	1 361	1 244	-5708	-117	19,25	91,4
Активи, утримувані для продажу	117	117	-	0	-117	100	-
Всього активів	253 675	278 048	309 723	24 373	31 675	9,6	11,39

Станом на 31.12.2019 сума капіталу становить 309 723 млн. грн. , що на 11,39 % більше в порівнянні з 2018 роком.

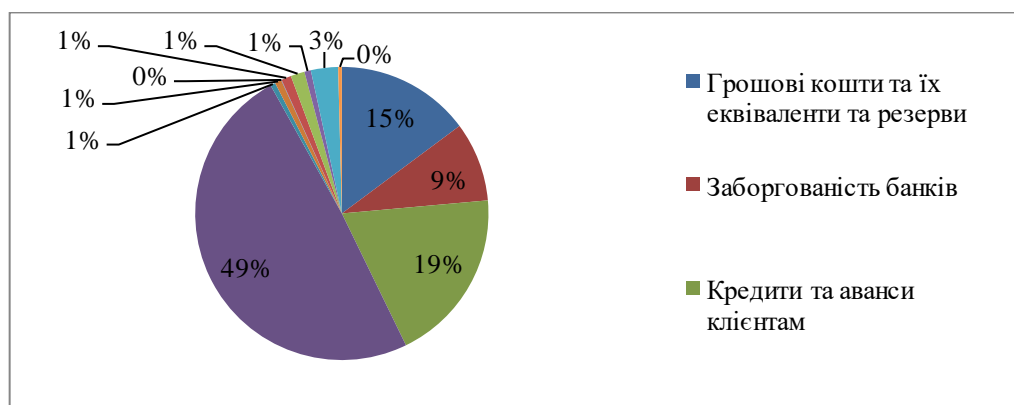

Рисунок 2.4 - Структура активів АТ КБ «ПриватБанк» станом на 31.12.2019[72]

Як бачимо з динаміки зобов'язань (рис. 2.4) банку мають перевагу кошти фізичних та юр. осіб, що розміщені у вкладах. Таке явище відбувається, бо основною складовою у формуванні ресурсів банку є депозитні операції

Станом на 31.12.2019 загальний розмір зобов'язань становить 255 194 млн. грн. , що на 8610 млн. грн. або на 3,5% більше в порівнянні з 2018 роком.

Таблиця 2.2 - Динаміка пасивів АТ КБ «ПриватБанк» 2017-2019 рр[72]

Пасиви	Роки			+/-, млн грн		%	
	2017	2018	2019	2018-2017	2019-2018	2018-2017	2019-2018
Заборгованість перед НБУ	12 394	9 817	7 721	-2 577	-2 096	79,21	78,64
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	234	195	201	-39	6	16,7	3,07
Кошти клієнтів	212 167	231 055	240 621	18 888	9 566	8,9	4,1
Випущені боргові ЦП	2	2	2	0	0	0	0
Відстрочене зобов'язання з ПНП	150	136	121	-14	-15	90,6	88,97
Поточне зобов'язання з ПНП	1 688	2 247	1 522	561	-725	33,2	32,27
Резерви, інші фінансові та нефінансові зобов'язання	3 292	3 132	3 260	-160	128	4,86	4,08
Субординований борг	129	-	-	-	-	-	-
Всього зобов'язань	230 056	246 584	255 194	16 528	8 610	7,2	3,5
Акціонерний капітал	206 060	206 060	206 060	0	0	0	0
Емісійний дохід	23	23	23	0	0	0	0
Внески у капітал, отримані за випущені, але не зареєстровані нові акції	-	-	-	-	-	-	-
Резерв переоцінки приміщень	769	687	614	-82	-73	89,3	89,3
Нереалізований (збиток)/прибуток від інвестиційних ЦП	-479	-3 303	-1274	-2 824	2 029	689,5	38,5
Результат від операцій з акціонером	12 174	12 174	12 174	0	0	0	0
Загальні резерви та інші фонди	6 211	6 211	6211	0	0	0	0
Накопичений дефіцит	201 139	190 368	169 918	-10 751	-20 470	5,4	10,7
Всього власного капіталу	23 619	31 464	54 529	7 845	23 065	33,2	73,3
Всього зобов'язань та капіталу	253 675	278 048	309 723	24 373	31 675	9,6	11,3

Зі структури пасиву балансу можна помітити, що найбільший розмір

мають депозити клієнтів банку. Станом на 31.12.2019 вони становлять 240 621 млн. грн. Вони мають тенденцію до збільшення. В порівнянні 2017 роком, депозити зросли на 28 454 млн. грн. Це свідчить про те, що банк має надійну довіру у своїх клієнтів.

Таблиця 2.3 - Показники фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» у 2017-2019 рр[72]

Назва показників	Нормативне значення	Рік			Відхилення	
		2017	2018	2019	2018-2017	2019-2018
Коефіцієнт надійності	Не менше 5%	0,103	0,13	0,21	0,02	0,08
Коефіцієнт фінансового важеля	<20	9,74	7,84	4,67	-1,90	-3,17
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	Не менше 10%	0,093	0,11	0,17	0,02	0,06
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	-	0,82	0,45	0,36	-0,37	-0,09
Коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом	-	-0,10	-0,04	-0,20	0,06	-0,16
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	12,0–15,0	1,23	1,35	1,5	0,12	0,15

Із таблиці бачимо, що коефіцієнт надійності у 2017-2018 роках значно перевищив нормативне значення. У 2019 році цей показник становить 21%. Це є показником надійності держбанку. Якщо коефіцієнт фінансового важеля знижується, то це свідчить про спад ділової ктивності. Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів перебуває в нормі. Він показує захищеність ВК від інфляції через вкладання грошей в матеріальні активи нерухомість. Коефіцієнт мультиплікатора капіталу не відповідає нормативу. Це свідчить, насамперед, що темпи зростання активів банків перевищують темпи зростання капіталу, а ступінь покриття активів капіталом суттєво понизився.

Таблиця 2.4 – Кредитна активність АТ КБ «ПриватБанк» 2017-2019 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Кредити клієнтам, млн. грн.	38 335	50 140	59 544
Активи банку, млн. грн.	253 675	278 048	309 723
Питома вага кредитів в активах банку	15,1%	18,0%	19,2%

Для вивчення кредитного портфелю банку для початку необхідно визначити тип кредитної політики. Для цього необхідно дізнатись частину

кредитів серед загального обсягу активів. Дані наведені в таблиці 2.4

Кредитна діяльність банку зазнала значних трансформацій. Така тенденція трапилась внаслідок зміни форм власності. Найменшу кількість кредитів бачимо, що банк надавав в 2017 році 38 335 млн. грн. Приріст в 2018р. – 11 805 млн. грн., 2019 році – 9 404 млн. грн. Зараз банк активно нарощує кредитний портфель. Якщо брати позичальників, то з таблиці 2.5 видно, що банк надає пріоритет фізичним особам.

Таблиця 2.5 - Аналіз кредитної активності АТ КБ «ПриватБанк» у 2017-2019 рр[72]

Показник	2017 р.	2018 р.	2019
Загальна сума кредитів клієнтам, млн. грн.	237 181	291 936	296 043
Кредити юридичним особам, млн. грн.	3 330	5 648	6 250
Питома вага кредитів юридичним особам в загальній сумі кредитів банку	1,4%	1,9%	2,1%
Кредити фізичним особам, млн. грн.	44 066	65 242	68 253
Питома вага кредитів фізичним особам в загальній сумі кредитів банку	18,6%	22,3%	23,05%
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу, млн. грн.	4 210	8 251	8 555
Питома вага кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу в загальній сумі кредитів банку	1,8%	2,8%	2,8 %
Кредити, що управляються як окремий портфель	185 575	212 795	210 579
Питома вага кредитів, що управляються як окремий портфель в загальній сумі кредитів банку	78,2%	72,9%	71,1 %

Як бачимо з таблиці в структурі кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» з'явилася така складова, як «Кредити, що управляються як окремий портфель».

Станом на 31 грудня 2017, 2018 та 2019 років категорія «Кредити, що управляються як окремий портфель» включає в себе непрацюючі кредити, які були видані до 19 грудня 2016 року. На думку керівництва Банку, цей портфель має аналогічні показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галуззю економіки та напрямом комерційної діяльності на дату видачі таких кредитів.

Станом на 31 грудня 2018 року Банк визнав збитки 209 453 мільйони гривень резерву під очікувані кредитні збитки за цими кредитами (31 грудня 2017 року: резерву під зменшення корисності - 181 887 мільйонів гривень; 31 грудня 2016 року: резерву під зменшення корисності - 180 114 мільйона гривень).

Таблиця 2.6 - Галузі кредитування фізичних осіб АТ КБ «Приватбанк» 2017-2019 рр[72]

Показник	2017 р.	2018 р.	2019
Загальна сума кредитів фізичним особам	44 066	65 242	68 253
Кредити фізичним особам – кредитні картки	30 354	45 314	51 890
Питома вага карткових кредитів в загальній сумі кредитів фізичним особам	68,9%	69,8%	76,02 %
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9 130	12 923	11 467
Питома вага іпотечних кредитів в загальній сумі кредитів фізичним особам	20,9%	20,3%	16,8%
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	3 144	4 193	4 148
Питома вага споживчих кредитів в загальній сумі кредитів фізичним особам	7,3%	6,4%	6,07%
Кредити фізичним особам на придбання автомобіля	264	332	250
Питома вага кредитів на придбання автомобіля в загальній сумі кредитів фізичним особам	0,7%	0,9%	0,3%
Інші кредити фізичним особам	660	672	498
Питома вага інших кредитів в загальній сумі кредитів фізичним особам	1,6%	1,4%	0,7 %
Фінансовий лізинг	197	654	1 152
Питома вага фінансового лізингу в загальній сумі кредитів фізичним особам	0,5%	1,2%	1,6%

Якщо подивитись на дані таблиці 2.6, то помічаємо, що популярним серед кредитних продуктів є кредитні картки. Обсяг карток має тенденцію до збільшення кожного року. Поряд з картками стабільність до зростання мають іпотечні кредити. У 2018 році кожна 5-та гривня клієнта позичалась на придбання нерухомості.

Також можна відмітити, що прослідковується позитивна тенденція

кредитування фіз.осіб через фінансовий лізинг.

Таблиця 2.7 - Аналіз якості кредитних операцій АТ КБ «Приватбанк» 2017-2019 рр[72]

Показник	2017 р.	2018 р.	2019
Непрацюючі кредити (NPL), млн. грн.	168 856	236 211	239 953
Загальна сума кредитів клієнтам, млн. грн.	237 181	291 936	296 043
Відсоток ваги непрацюючих кредитів (NPL) в загальній сумі кредитів клієнтам	71,1%	80,9%	81,05%

Аби ефективно оцінити кредитні операції, важливо визначати їх якість, розрахувавши для цього обсяги непрацюючих кредитів. Цей показник має назву NPL. За останні роки кредитні операції банку показують високий рівень даного показника. Це 80,9% та 81,05% при рекомендованій нормі - до 5%.

Як говорить Олег Сергєєв, член правління ПриватБанку з питань корпоративного бізнесу, Голови Кредитного комітету, токсичний портфель банку, отриманий у «спадок», був у розмірі 213 млрд грн: це 206 млрд грн кредитів і майже 7 млрд грн непрофільних банківських активів. До цього складу входять 1147 об'єктів : іпотека на житло, АЗС, готелі, частина курорту в Буковелі. Більша частина таких кредитів забезпечена менше ніж на 2-3% - кредити на 206 млрд грн забезпечено заставою лише на суму 4,4 млрд грн[73]. Але шанси, що такі проблемні кредити будуть переглянуті на продані зводяться до мінімуму. Така проблема, як неповернуті кредити не є новою на банківському ринку на протязі останніх років. Та залишає парадоксальним той факт, що найбільший банк країни концентрує в собі найбільшу частку проблемних кредитів. І це явище робить його найбільш збитковим.

2.2 Технологія управління індивідуальним кредитним ризиком в АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

Кредитний ризик є головним різновидом фінансових ризиків для банку. Першопричиною появи такого ризику є невчасно виявлення проблемних кредитів у банку та недостатній контроль.

Керування ризиками полягає в постійному моніторингу всіх чинників, що спричиняють їх появу в результаті діяльності банку. Існують різні категорії ризику: географічний, операційний, ринковий, кредитний, ризик ліквідності. Банк працює так аби виявляти та аналізувати усі ризики. Для цього використовуються принципи безперервності, передбачливості та хеджування. Існують три рівня організаційного забезпечення управління ризиком це стратегічний, тактичний і оперативний[37].

Управління індивідуальним кредитним ризиком банку бере початок із загальних зборів акціонерів. Вони визначають головну стратегію та першочергові напрямки діяльності банку. Спостережна рада контролює обґрунтованість та законністю прийнятих рішень. Це є стратегічним рівнем.

Підрозділ з ризик-менеджменту – це постійно діючий структурний підрозділ, що займається аналізом та управлінням ризику. Він відповідає за встановлені ліміти щодо операцій, лімітів ризиків контрапартнерів, структури балансу до рішень ради директорів щодо питань політики з ризикованої та прибуткової діяльності банківської установи[63].

Метою оцінки індивідуального кредитного ризику є виявлення можливого ризику та виявлення факторів, що мають вплив на кредитний ризик банку.

Приватбанк здійснює оцінку юридичних та фізичних осіб. Для оцінки кредитоспроможності юрособи використовують різні коефіцієнти. Коефіцієнт поточної ліквідності, миттєвої та загальної використовують при аналізі платоспроможності. Показники фінстійкості застосовують для

прийняття рішень про надання кредиту. Далі потрібно розрахувати інтегральний показник багатofакторної моделі. Він має вигляд:

$$Z = a_1K_1 + a_2K_2 + a_3K_3 + a_4K_4 + a_5K_5 + a_nK_n - a_0, \quad (2.1)$$

- де Z – базовий інтегральний показник фін. стану юридичної особи;
- $K_1, K_2 \dots K_n$ – фін коефіцієнт, який розраховується виходячи із фінансової звітності боржника;
- $a_1, a_2 \dots a_n$ – визначається на основі фінансової звітності боржників;
- a_0 – вільний складовий дискримінантної моделі.

Між банком і позичальником укладається угода, на основі якої видається кредит. В договорі зазвичай встановлюються такі пункти, як відсоток за користування, терміни погашення та користування. Уразі зміни договору, то необхідно скласти додаткову угоду[38].

Таблиця 2.8 – Показники оцінки фінансового стану[38]

Кількісні	Якісні
Сукупний чистий прибуток	Вік клієнта
Заощадження на рахунках банку	Матеріальний стан
Коефіцієнти, які визначають платоспроможність	Соціальний статус
	Стабільність

ПриватБанк у своїй роботі використовує кількісні та якісні показники аби оцінити фінансовий стан клієнтів.

Опираючись на таку велику кількість факторів якісних та кількісних показників, банк робить висновки про надання кредиту(чи зможе клієнт розрахуватись зі своїми зобов'язаннями).

Наступним кроком є розрахунок суми боргу, який необхідно внести позичальнику за користування кредитом.

Коли визначили кредитоспроможність клієнта, наступним кроком АТ КБ "ПРИВАТБАНК" є вибір стратегію для управління ризиками. Можна обрати одну з трьох існуючих – це уникнення, прийняття або ж мінімізація ризику. Найчастіше банк використовує інструменти мінімізації ризику[39].

Кредитний підрозділ коли виконує моніторинг, вивчає інформацію про клієнта і робить висновки. Потім беручи інформацію, яку надають юридичний відділ та служба економічної безпеки і направляє отримані результати ризик-менеджеру. Як методи мінімізації можна рахувати лімітування та прийняття застави[62].

Для лімітування, аби регулювати індивідуальний кредитний ризик, ПриватБанк використовує такі нормативи :

Н7 – максимальний розмір ризику кредиту на контрагента, значення не перевищує 25%[40].

Н8 – показує значення великих кредитних ризиків і значення його не більше 8-кратного об'єму капіталу.

Н9 – не більше 5% (означає тах розмір кредитів, гарантій на порук на одного інсайдера).

Рисунок 2.5 – Етапи управління кредитним ризиком[41]

Ще один спосіб, що використовує ПриватБанк – це резервування. Як зазначено в статуті банку, що об'єм кредиту на індивідуальній основі – це сума, яка перевищує балансову вартість над кредитом, що є зараз та вже оцінених майбутніх грошових надходжень за кредитом[61]. Такий ризик розраховується, беручи до уваги країну позичальника, яка відноситься до певної групи ризику. Ці групи базуються на рейтингах країн, які створюються міжнародними рейтинговими агенствами.

Підводячи підсумок, можна сказати, що керування ризиком розпочинається із зборів акціонерів. Також органи, що приймають участь - це кредитний комітет, спостережна рада та ризикменеджери[41].

Для оцінки рівня ризику насамперед банк проводить оцінку кредитоспроможності позичальника. Потім аби здійснити моніторинг необхідно взяти результати щоквартального чи місячного контролю і проаналізувати їх. Такі інструменти як ліміт і застава допомагають зробити мінімізацію та врегулювати кредитний ризик. Необхідно взяти до уваги, що при кредитуванні нерезидента банк звертає увагу на ризик країни, де мешкає особа.

2.3 Шляхи удосконалення управління індивідуальним кредитним ризиком в АТ КБ «ПРИВАТБАНКУ»

Сьогодні в банківській системі можна спостерігати велику частку проблемних кредитів. Одна з причин – це нехтування зовнішніми та внутрішніми чинниками на діяльність суб'єктів господарювання, що призводить до поглиблення кредитного ризику.

Галузеві особливості суб'єктів господарювання беруться до уваги на таких етапах: оцінка кредитоспроможності позичальника і виявлення кількості заставного забезпечення[42].

Схематично такий підхід можна спостерігати на рисунку 2.6

Рисунок 2.6 – Технологія управління індивідуальним кредитним ризиком з урахуванням галузевих особливостей позичальника [складено на основі 42]

Кредити, які погано проаналізовані в більшій мірі приводять обидні сторони (і банк і позичальник) до складної ситуації. Коли кредитор не розраховується за своїми зобов'язаннями, то банк матиме негативний вплив на свою діяльність. Оцінка кредитоспроможності в основному базується на оцінці майбутніх доходів позичальника, і також його здатність виконувати зобов'язання щодо банку.

На сьогоднішній день у вітчизняній практиці керування ризиком велику роль відводиться лімітуванню. Такий метод застосовується як для окремого кредиту, так і для портфелю. Ліміти допомагають банку уникати

втрат при концентрації різних різновидів ризику, тільки для початку обмежити власний ризик кредиту[60].

Лімітування кредитів – це спосіб встановити суму граничного боргу для конкретного суб'єкта. Суттю лімітування являється встановлення такого розміру позики від банку, яка дає можливість попередити ризик. Встановлений ліміт дає банку можливість не отримати збитки через необдумані концентрації ризиків і мати змогу стабілізувати прибуток[43].

Існують два відходи для щоб оцінити кредитний ризик – це скоринг та оцінка експертів.

Оцінка експертів показує число плюсів над різними показниками. Потім менеджери банку опираючись на отриману інформацію будують «узагальнений портрет» позичальника і співставляють його зі стандартною базою клієнтів на різних рівнях ризику[45].

Принципи побудови лімітування представлені на рисунку 2.7

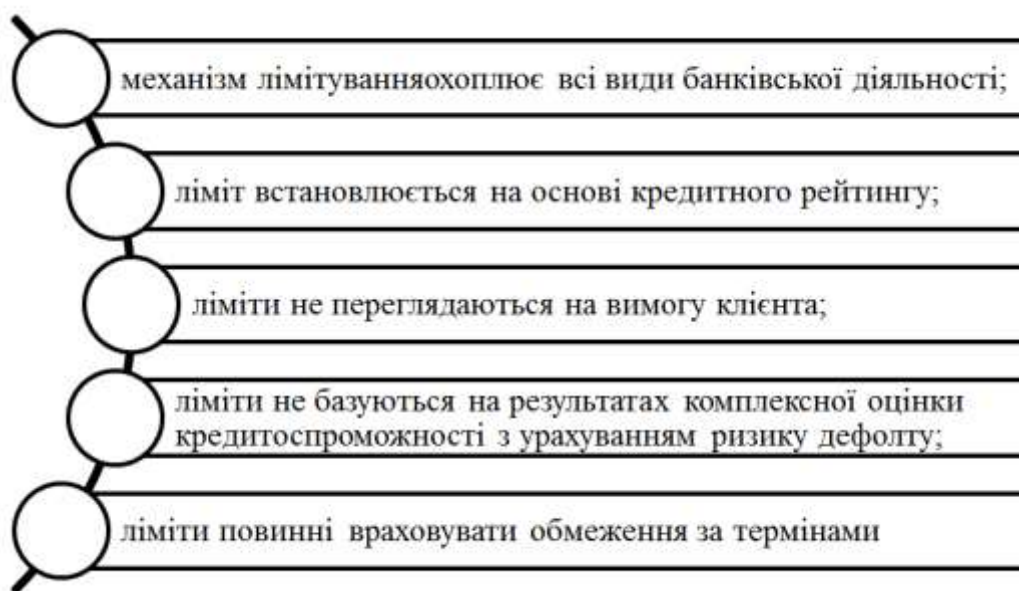

Рисунок 2.7- Принципи побудови лімітування[44]

Скоринг являється більше популярним методом і являється математичною моделлю. Ця модель передбачає, що опираючись на кредитні історії клієнтів, банк пробує встановити вірогідність повернення усіх

кредитів в належний термін.

На сьогоднішній день питання лімітування розглянуте не досконало. ПриватБанк опираючись на історію минулих кредитних відносин встановлює деякі ліміти на окремі види кредитів та продуктів. Якщо розглядати кредитні картки, то мінімальна сума кредитного ліміту може становити 500 грн і збільшуватись до 50 000 грн, але для певного сегменту. . Але при встановленні таких лімітів, в першу чергу, враховується термін користування продуктом.

Ліміт кредитного ризику визначають, як частку від вартості певного активу клієнта. (2.2)

$$L_k = k_l \times PV, \quad (2.2)$$

де L_k – ліміт кредитування;
 k_l – коефіцієнт лімітування;
 PV – вартість активу клієнта.

Коли забезпеченням являється застава рухомого та нерухомого майна, то зазвичай застосовують 50%-й коефіцієнт лімітування. Коли капітал (наприклад, депозит), то 100%. Коли активи в обороті, то застосовують коефіцієнт 10-30%.

Недолік такої формули полягає в тому, що ліміти враховують виключно вид та вартість забезпечення та не враховують фактори, що пов'язані із діяльністю позичальника. Крім того розраховують такі коефіцієнти банки експертним методом, якому притаманний суб'єктивізм[56].

Проаналізувавши різні підходи до визначення ліміту, як одного із інструментів для управління ризиками в банку, можна виділити кілька підходів до визначення індивідуальних лімітів:

- ліміт на основі тривалості користування продуктом та відсутність

порушень умов погашення;

- ліміт на основі виду та вартості забезпечення кредиту;
- ліміт на основі регулярний (щомісячних, щоквартальних, тощо) надходжень позичальника на поточний рахунок;
- ліміт на основі внутрішнього кредитного рейтингу позичальника.

Останні два підходи є найбільш адекватними з позицій мінімізації індивідуального кредитного ризику. Впровадження таких підходів при визначенні ліміту кредитування позичальника дозволяє обмежити рівень ризику, враховуючи найбільш значущі фактори – здатність отримувати дохід та фінансова характеристика позичальника.

Аналіз джерел свідчить про застосування моделей, що поєднують одночасно два чи більше підходів.

На нашу думку, не доцільно використовувати вид та вартість забезпечення для визначення ліміту оскільки його не можна розглядати як основне джерело погашення. Натомість, в якості величини, що є початковою для визначення ліміту, найкраще використовувати доходи позичальника від звичайної діяльності. Саме такий дохід є передумовою для отримання кредиту. Пропонуємо використовувати модель, що базується на врахуванні не лише доходів позичальника та його платоспроможності, а й показників розвитку ділової активності, прийнятності кредитного навантаження [74].

Модель ліміту індивідуального ризику, що може бути прийнята банком наведена на рис. 2.8.

Така модель може підвищити банку ефективність керування індивідуальним ризиком, забезпечити оптимальний рівень ризику і ускорити прийняття рішень з питань кредитних продуктів у встановленому ліміту [47]. Показник платоспроможності позичальника є обмежуючим та показує здатність клієнта виконати свої зобов'язання. Тобто, після аналізу показників банківська установа може зменшити ліміт кредитування опираючись на показники платоспроможності.

Рисунок 2.8 – Побудова моделі ліміту індивідуального кредитного ризику для юридичної особи – позичальника [складено автором на основі 50, 74, 71]

Показник ефективної діяльності показує здатність клієнта до збільшення доходів. Показник дохідності показує відношення доходів та витрат позичальника. Якщо показник високий, то вірогідно отримати кредит від банку[46].

Базовий індивідуальний ліміт (IBL) можна вирахувати за такою формулою (2.3):

$$IBL = D_c \times N \times k_r, \quad (2.3)$$

- де D_c – середньомісячний дохід позичальника, який отриманий через реалізацію продукції;
- N – термін кредиту (міс.);
- K_r – Рентабельність доходів позичальника, що визначається як співвідношення прибутку до доходів;

$$K_r = P_t / D_p \quad (2.4)$$

де P_t – валовий прибуток (середньомісячний)
 D_p – річна сума доходів

Показник розвитку ділової активності (Pa) використовують для збільшення ліміту і має включати окремі статті балансу (виручка від реалізації) і звіт про фінансові результати. Цей показник може бути визначений через аналіз зростання загальної валюти балансу позичальника, його капіталу, прибутку в динаміці. Але при цьому доцільно встановити обмеження для цього коефіцієнту, оскільки хза своєю сутністю він є підвищуючим коефіцієнтом для базового ліміту. Пропонуємо визначати показник за формулою (2.5)

$$Pa = K_p(p), \quad (2.5)$$

де $K_p(p)$ – Коефіцієнт росту прибутку;

Методика має передбачати перегляд діапазону таких значень для ефективної діяльності: $\min = 1$, а $\max = 1,5$. Коли значення $I_a > 1$, то у формулі $I_a = 1$, а якщо більше то до 1,5. Коли ж трапляється, що значення знаходиться між 1 і 1,5, то воно використовується без зміни.

Показник платоспроможності рахується за такою формулою (2.6) [48].

$$I_p = \begin{cases} \frac{Q_i}{Q \min(k; 1)}, & \text{для клієнтів класу 2-9;} \\ 1, & \text{для клієнтів класу 1,} \end{cases} \quad (2.6)$$

де Q_i – інтегральний показник для позичальника;

$Q_{\min}(\text{кл1})$ – мінімальне значення для клієнта-позичальника.

Аби розрахувати показник прийнятності кредитного навантаження (Пкн) потрібно оцінити співвідношення доходів та витрат позичальника (2.7):

$$\text{Пкн} = \text{Д} / \text{В} - 1 \quad (2.7)$$

де Д – доходи;
В – витрати.

Сектор значень для цього показника таке: $\min = 0$, а $\max = 1$. Коли I_y менше або нуль, то банк може не одобрити видачу кредиту, оскільки витрати будуть більші ніж доходи, а це є ризиком для банку. Коли показник коливається від 0 до 1 то у формулі все без змін[49].

Розглянемо розрахований ліміт, що базується на кредитній історії клієнта ПриватБанк. Сфера діяльності – автосервіс. За даними документами клієнт подав заявку на кредит в сумі 1 млн. грн. для того, аби придбати обладнання. 2012 тис. грн. – це середня виручка за місяць. В якості застави пропонується товарні та матеріальні цінності в розмірі 1400 тис. грн. Підприємство за три місяці має таку виручку: 27752, 27900 і 28141 тис. грн. Власний капітал становить 6197, 6245 і 6251 тис. грн. Кредит на 2 роки.

Необхідно обчислити ліміт по даній методиці за формулами 2.3 – 2.7. Детальні розрахунки наведені в додатку Б.

Результати розрахунків наведені в таблиці.

Таблиця 2.9 – Показники для розрахунку ліміту

Назва показника	позначення	Значення
Індивідуальний базовий ліміт, на основі доходів від звичайної діяльності позичальника	ІВЛ	2173 тис.грн
Показник розвитку ділової активності	Па	1
Інтегральний показник платоспроможності позичальника	Ір	1,021

Продовження таблиці 2.9

Показник прийнятності кредитного навантаження	Пкн	0,87
Ліміт для позичальника: $\text{Limit}=2173 \times 1,021 \times 1 \times 0,87= 1930.2$ тис. грн.		

Виходячи із цього ліміт кредитного ризику складає:

$$\text{Limit}=2173 \times 1,021 \times 1 \times 0,87= 1930.2 \text{ тис. грн.}$$

Визначивши цей показник, можна сказати, що він є ефективним для управління банківським ризиком. Зниження по ліміту зазвичай приводить до неспроможності банку використовувати всі кредитні умови і внаслідок чого не отримати дохід за сплату відсотків. Коли ліміт перевищено, то це веде до збільшення ризику кредиту, а також до грошових втрат через невиконання кредитних зобов'язань.

Проте, звичайно, ця модель має вади та обмеження. Так її можна використувати для кредитування поточних потреб. І вона зовсім не підходить для цільового кредитування, при якому базовим індивідуальним лімітом має бути цільова потреба позичальника – об'єкт кредитування. А показник розвитку ділової активності, показник платоспроможності позичальника, показник прийнятності кредитного навантаження є складовими кредитного аналізу, поряд з іншими показниками, і використовуються при прийнятті кредитних рішень.

Таки чином, запропоновано посилити технологію управління індивідуальним кредитним ризиком на основі впровадження вдосконаленої моделі лімітування кредитного ризику при кредитуванні поточних потреб позичальникам-юридичним особам, яка при розрахунку ліміту враховує поточні доходи позичальника, динаміку його ділової активності, платоспроможність, а також прийнятність кредитного навантаження.

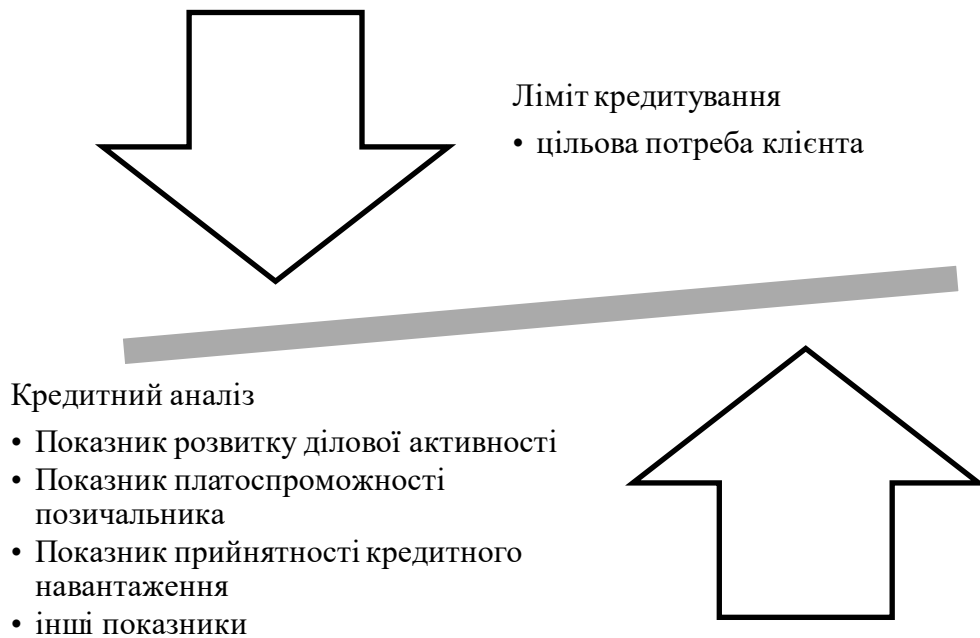

Рисунок 2.9 – Побудова моделі ліміту індивідуального кредитного ризику для юридичної особи – позичальника при цільовому кредитуванні [складено автором на основі 50, 73, 75]

Така модель дозволить покращити технологію визначення лімітів при поточному кредитуванні юридичних осіб. А принцип коригування базового ліміту може дозволити збільшувати ліміт для перспективних клієнтів, що активно зростають, і при цьому залишаючись в межах прийнятного кредитного ризику.

ВИСНОВКИ

Отже, враховуючи особливості швидкого розвитку банківської системи України та постійне розширення коло банківських послуг, необхідно відзначити, що кредитування залишається основною операцією для банків, тому кредитний ризик є домінуючим серед інших банківських ризиків. А, отже, проблема зниження кредитного ризику дуже важлива сьогодні.

Індивідуальний кредитний ризик – це економічна категорія, пов'язана з подоланням невизначеності і конфліктності в ситуації неминучого вибору і відображає ступінь того, що позичальник може не виконати своїх зобов'язань перед банком щодо повернення боргу згідно з умовами кредитного договору, і при цьому банку не вдається своєчасно і в повному обсязі скористатися забезпеченням позики для покриття можливих втрат від неї. Джерелом такого кредитного ризику окремий конкретний контрагент банку – позичальник, боржник.

В роботі було визначено, що управління індивідуальним кредитним ризиком банку може відбуватися за двома способами: доподійне регулювання, застосовується при відхиленні індивідуальним кредитним ризиком банку від встановлених лімітів та попередня оцінка позичальника, та післяподійне регулювання, застосовується при досягненні критичного рівня ризику. Вибір методу регулювання залежить від політики окремого банку в залежності від того, який обсяг збитків банк готовий понести. Було визначено, що важливим інструментом управління індивідуальним кредитним ризиком є лімітування.

Підводячи підсумки, можна прийти до висновку, що повністю уникнути кредитних ризиків неможливо і недоцільно, оскільки разом зі зниженням кредитних ризиків зменшується прибутковість кредитних операцій і виявляється ризик невикористаних можливостей. Тому, здійснюючи кредитні операції, ризик-менеджерам необхідно регулювати

кредитні ризики до прийняттого рівня для конкретного банку.

Приватбанк – найбільший універсальний міжрегіональний банк України, орієнтований на платіжні операції для населення і юридичних осіб усіх форм власності. Банк є лідером по впровадженню передових інформаційних технологій в банківському бізнесі.

Управління кредитним ризиком в банку розпочинається із загальних зборів акціонерів. Спостережна рада, кредитний комітет та підрозділи з ризикменеджменту також приймають участь в управлінні кредитним ризиком банку. Управління кредитним ризиком в банку має такі етапи: оцінка кредитного ризику, моніторинг кредитного ризику, регулювання кредитного ризику, мінімізація ризику.

Було запропоновано вдосконалити технологію управління індивідуальним кредитним ризиком на основі впровадження вдосконаленої моделі лімітування кредитного ризику, яка при розрахунку ліміту враховує поточні доходи позичальника, динаміку його ділової активності, платоспроможність, а також прийнятність кредитного навантаження. Така модель дозволить покращити технологію визначення лімітів при поточному кредитуванні юридичних осіб. А принцип коригування базового ліміту може дозволити збільшувати ліміт для перспективних клієнтів, що активно зростають, і при цьому залишаючись в межах прийняттого кредитного ризику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Криклій О.А. Управління кредитним ризиком банку: монографія / О.А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми: ДВНЗ —УАБС НБУІ, 2018. – 86 с. – ISBN 978–966–8958–30–4.
2. Ендовицкий Д.А. Анализ и оценка кредитоспособности заемщика: учебно-практическое пособие / Д.А. Ендовицкий, И.В. Бочарова. – М.: КНОРУС, 2019. – 272 с.
3. ІвасівБ.С. Гроші та кредит: Підручник / Б.С.Івасів. – Національний банк України. М–во освіти і науки України. Тернопільська академія народного господарства. – 2-е вид., змін. і допов. – Тернопіль : Карт-бланш, 2018. – 64с.
4. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа: підручник / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т. Я. Андрейків. – К.: Знання, 2018. – 564 с.
5. Міщенко В. І. Банківські операції: підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська, О. Г. Коренєва. – К.: Знання, 2017. – 796 с.
6. Романова М. І. Основи банківської справи: навч. посіб. / М. І. Романова, Ж. В. Устюгова. – К.: ЦУЛ, 2017. – 168 с.
7. Ходаківська В.П.Ринок фінансових послуг:Навчальний посібник. / В.П. Ходаківська, О.Д. Данілов. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2017. – 501 с.
8. ПрокопенкоІ.Ф. Основи банківської справи: Навч.посіб. / І.Ф.Прокопенко, В.І.Ганін, В.В.Соляр, С.І.Маслов. – К.: ЦУЛ, 2018. – 410с.
9. Систематизація підходів до сутності та видів кредитного ризику комерційних : Науковий блог [Електронний ресурс]. Режим доступу : БАНКІВ<https://naub.oa.edu.ua/>. – 07.06.2020. – Назва з екрану.
10. Киселёв В.В. Управление коммерческим банком в переходный период: Учебное пособие.- М.: «Логос», 1997.- 144с.

11. Фаюра Н.Д. Аналіз кредитного ринку України та Вінницької області/Н.Д. Фаюра.- В.,2012 – 10с.

12. Державний комітет статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13. Закон України «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 31.10.2008 №639-VI(зі змінами і доповненнями).

14. Черняк О. та ін. Аналіз розвитку банківських установ по території України// Банківська справа. – 2010.- №1 с.10-21.

15. Примостка Л. О. Банківські ризики: теорія та практика управління : монографія / Л. О. Примостка, О. В. Лисенюк, О. О. Чуб; Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ» ім. Вадима Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2018. – 456 с. – ISBN 978-966-483-132-8.

16. Беляев О.О. Економічна політика: навч.посіб. / О.О. Беляєв. – К.: КНЕУ, 2007. — 287 с.

17. Н. Комар. Розвиток теоретичних підходів щодо формування ефективної стратегії подолання бідності в процесі досягнення Глобальних Цілей Розвитку Тисячоліття / Н. Комар // Галицький економічний вісник. — 2012. — № 2 (35). — С. 100-109.

18. Міністерство економіки України. Цілі розвитку тисячоліття. Національна доповідь 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.undp.org.ua

19. Кочетков К.М., Омельченко О.В. Основи аналізу діяльності комерційного банку: Навч. посібник. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 96 с.

20. Кредитний ризик комерційного банку: Навч. посіб. / В.В. Вітлінський, О.В. Пернарівський, Я.С. Наконечний, Г.І. Великоіваненко; За ред. В.В. Вітлінського. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. – 251 с.

21. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А.М.

Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2003. – 599 с.

22. Банківський менеджмент: Навч. посіб. для ВНЗ / О.В. Васюренко – К.: Академія, 2001. – 320 с.

23. Гончаренко Ю., Стасив О. Дублет и его команда // Мир денег. – 2004. – №1. – С. 9–15.

24. Офіційний сайт Приватбанк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://privatbank.ua>

25. Долішній М., Другов О. Проблеми та перспективи підтримки банками розвитку економіки регіонів // Економіка України. – 2005. - №9 – с. 4-12.

26. Підсумки діяльності комерційних банків України за 2018 р. // Вісник НБУ.

27. Прасолова С. П. Актуальні аспекти удосконалення оцінки індивідуального кредитного ризику підприємств-позичальників та їх роль у розширенні можливостей національних банків до кредитування реального сектору економіки /С. П. Прасолова // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2015. – № 12. – С. 224-231.

28. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. Зангл. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. – 2017. – Т. 2. –С. 13-20

29. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – К. : Знання, 2011. – 502 с. – ISBN 978-966-346-855-6 33.

30. Національний банк України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua/

31. Вітлінський В. А. Концепція стратегії кредитного ризику / В.А. Вітлінський // Банківська справа. – 2015. – № 4. – С.47-53.

32. Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності // Вісник НБУ -2003.-

33. Основы банковского дела / Под ред. А.Н. Мороза. – К.: Либра, 1994. – 330 с.

34. Зянько В. В. Планування кредитоспроможності підприємств на основі аналізу грошових потоків як умова забезпечення їх економічної безпеки [Текст]. /В. В. Зянько, В. Г. Фурик, Т. В. Дрімлюга // Вісник Дніпропетровського університету. – 2010. – № 4. – С. 107-112.

35. Ларіонова К. Л. Теоретичні засади дослідження поняття та сутності кредитних ризиків банківської діяльності [Електронний ресурс] / К. Л. Ларіонова, О. М. Гаращук // Наука й економіка. – 2019.- № 4. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2009_4_1/074_085.pdf. – 07.06.2020. – Назва з екрану.

36. Кондратюк, Е. А. Понятие банковских рисков и их классификация [Текст] / Е.А. Кондратюк // Деньги и кредит. – 2004. - № 6. – С. 43-50.

37. Кравченко, В. П. Удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника [Текст] / В. П. Кравченко //Наукові праці КНТУ. – 2010. –№ 17. – С. 71-78.

38. Кредитний ризик комерційного банку [Текст]: навч. посіб. / В. В. Вітлінський, О. В. Пернарівський, Я. С. Наконечний, Г. І. Великоіваненко. – К. : Знання, КОО, 2000. – 251 с. - ISBN 986-8543-074.

39. Кредитування та ризики [Текст] : навчальний посібник: / [М. П. Денисенко, В. М. Домрачев и др.]: Мін-во освіти і науки України, Київський нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: ВД «Професіонал», 2008. - 480 с. - ISBN 978-966-370-089-2

40. Криклій, О. А. Фінансовий менеджмент в банку: навч. посіб. [Текст] / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми: Університетська книга, 2007. – 317 с. – ISBN 978-966-680-312-5.

41. Кузнєцова, Н. В. Системний підхід до аналізу кредитних ризиків з використанням мереж Байєса [Текст] / Н. В. Кузнєцова, П. І. Бідюк// Наукові вісті Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2008. – № 3(59). – С. 11-25.

42. Куликов, Н. И. Банковский менеджмент [Текст]: учеб. Пособие Н. И. Куликов, И.Р. Унанян, Л.С. Тишина. – Тамбов : Изд-во ГОУ ВП ТГТУ,

2010. – 80 с. – ISBN 978-5-8265-0927-2.

43. Лаврушин, О. И. Банковские риски [Текст] : уч. пособ. / О.И. Лаврушин, Н.И. Валенцева. – М.:КНОРУС, 2007. – 232 с. – ISBN 5-85971-602-8.

44. Кузнєцова Н. В. Системний підхід до аналізу кредитних ризиків з використанням мереж Байєса / Н. В. Кузнєцова, П. І. Бідюк// Наукові вісті Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2018. – № 3(59). – С. 11-25.

45. Жариков В. В. Управление кредитными рисками : учебное пособие / М. В. Жарикова, А.И. Евсейчев – Тамбов: Изд-во ТГТУ, 2017. – 244 с. – ISBN/ISSN:978-5-8265-0854-1.

46. Ефимова Ю. В. Модели определения лимита кредитования / Ю.В. Ефимова // Банковское кредитование. - №5. – 2012. – С. 14-17.

47. Ларіонова, К. Л. Теоретичні засади дослідження поняття та сутності кредитних ризиків банківської діяльності [Електронний ресурс] / К. Л. Ларіонова, О. М Гаращук // Наука й економіка.- 2009.- № 4.– Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2009_4_1/074-085.pdf.

48. Леонова, А. С. Внедрение скоринга в Украине [Электронный ресурс] / А.С. Леонова // Науковий вісник : Фінанси, банки, інвестиції. – 2012. – № 2. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2012_2/21.pdf

49. Грушко В. І. Фінансові ризики : навч. пос. / В. І. Грушко, О.І. Пилипченко. – Житомир : ЖІТІ, 2013. – 188 с. – ISBN 5-7763-4622-3.

50. Кравченко В. П. Удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника / В. П. Кравченко //Наукові праці КНТУ. – 2013. –№ 17. – С. 71-78.

51. Міщенко, В. І. Банківські операції [Текст]: підручник / В.І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська [та ін.]; за ред. В. І. Міщенка, Н. Г. Слав'янської. -К.: Знання, 2006. - 727 с. – ISBN 966-8533-054.

52. Кредитування та ризики : навчальний посібник: / М. П. Денисенко, В. М. Домрачев и др.: Мін-во освіти і науки України, Київський нац. ун-т технологій та дизайну. - К.: ВД «Професіонал», 2018. - 480 с. - ISBN 978-966-370-089-2.

53. Новичихин Ю.М. Определения лимита кредитования [Текст] / Ю.М. Новичихин // Банковское кредитование. - №4. – 2012. – С. 16– 19.

54. Штефан Л.Б. Проблеми управління кредитним ризиком в комерційних банках України / Л.Б. Штефан // Ефективна економіка. – 2015. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3904>.

55. Основы банковского менеджмента [Текст] : учеб. пособие / О. И. Лаврушин, И. Д. Мамонова, Н. И. Валенцева [и др.]; под ред. О. И. Лаврушина. – М. : «ИНФРА-М», 1995. – 140 с.

56. Кузнєцов І.О. Кредитний ризик: суть, виникнення та методи усунення / І.О. Кузнєцов // Інноваційна економіка. – 2008. – № 1. – С. 85–86.

57. Петрук О. М. Банківська справа [Текст] : навч. посіб. / О. М. Петрук, Ф. Ф. Бутинця. – К. : Кондор, 2004. – 461 с.

58. Прасолова, С. П. Актуальні аспекти удосконалення оцінки індивідуального кредитного ризику підприємств-позичальників та їх роль у розширенні можливостей національних банків до кредитування реального сектора економіки [Електронний ресурс] / С.П. Прасолова // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2011. – Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2011_33_sv2/SOURCE/42.pdf

59. Кредитний ризик комерційного банку : навч. посіб. / В. В. Вітлінський, О. В. Пернарівський, Я. С. Наконечний, Г. І. Великоіваненко. – К. : Знання, КОО, 2010. – 251 с. - ISBN 986-8543-074.

60. Примостка, Л. О. Банківські ризики: теорія та практика управління [Текст]: монографія / Л. О. Примостка, О. В. Лисенюк, О. О. Чуб; Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ» ім. Вадима Гетьмана». – К.: КНЕУ,

2008. – 456 с. – ISBN 978-966-483-132-8.

61. Примостка, Л. О. Кредитний ризик банку: проблеми оцінювання та управління [Текст] / Л. О. Примостка // Фінанси України. – 2004. - №8. – С. 118-126.

62. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: закон України від 7.12.2000 № 2121-III [зі змін. та доп.]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0946-05>. – 8.09.2011. – Назва з екрана.

63. Про порядок регулювання діяльності банків України [Електронний ресурс]: Постанова Правління НБУ від 26.09.2001 № 368. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0946-05>. – 8.09.2011. – Назва з екрана.

64. Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс]: постанова Правління НБУ від 25.01.2012 № 23. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>. – 8.09.2011. – Назва з екрана.

65. Сало, І. В. Фінансовий менеджмент банку [Текст] : навчальний посібник / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 314 с.- ISBN 978-966-680-312-5.

66. Бражко О. Мінімізування кредитних ризиків шляхом страхування / О. Бражко // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2017. – №5. – С. 65-69.

67. Слобода, Л. Я. Дослідження факторів кредитних ризиків банків [Текст] / Л. Я. Слобода // Регіональна економіка. – 2006. – № 1. – С. – 125-134.

68. Слобода, Л. Я. Оцінка ефективності регулювання кредитних ризиків банку за витратним підходом [Текст] / Л. Я. Слобода // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – № 22. – С. 79–84.

69. Цимбал, М. А. Аналіз фінансового стану позичальника як необхідна умова організації банківського кредитування [Текст] / М. А. Цимбал // Вісник Української академії банківської справи. – 2000. – № 1. –

С. 53-55.

70. Червінська, О.С. Управління ризиками в банківській діяльності [Електронний ресурс] / О.С. Червінська // Науковий вісник НЛТУ України / НБУ ім. Вернадського. – 2011. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlту/21_11/159_Cze.pdf.

71. Щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [Електронний ресурс]: методичні рекомендації від 29.01.2004 № 42-311/382. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0946-05>. – 8.09.2011. – Назва з екрана.

72. Фінансова звітність Акціонерного Товариства КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/PB_SepUkr_2019.04.23FINAL1.pdf.

73. Проблемні кредити та їх вплив на платоспроможність банків в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/6_ukr/51.pdf

74. Банківська енциклопедія / під ред. д-ра екон. наук професора А.М. Мороза. – К., 2014 р. – 329 с.

75. Бражко О. Мінімізування кредитних ризиків шляхом страхування / О. Бражко // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2017. – №5. – С. 65-69.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ІНДИКАТОРИ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ

Таблиця А.1 - Індикатори кредитного ризику

Індикатор	Оцінка стану індикатора			
	Добре	Задовільно	Погано	Коефіцієнт значущості
Рівень простроченої заборгованості по позиках,%	Менше 1,5	1,5—4,0	Більше 4,0	3
Рівень пролонгованої заборгованості,%	До 8	8—15	Більше 15	3
Рівень кредитів 1-й і 2-ї категорій якості в кредитному портфелі банку,%	Більше 90	83—90	Менше 83	3
Рівень кредитів, що не приносять доходу,%	Менше 3	3—6	Більше 6	3
Рівень безнадійних кредитів,%	Менше 3	3—5	Більше 5	3
Якість великих кредитів (частка кредитів 1-й і 2-ї категорій якості в загальному обсязі кредитів 20 найбільших позичальників банку),%	Більше 95	88—95	Менше 88	3
Рівень незабезпечених кредитів,%	Менше 10	10—20	Більше 20	3
Структура забезпечення кредитів	Диверсифіцированное забезпечення з часткою застави у вигляді нерухомості більше 20%	Диверсифіцированное забезпечення з часткою застави у вигляді нерухомості в межах 10-20%	Диверсифіцированное забезпечення з часткою застави у вигляді нерухомості не більше 10%	2
Структура кредитів за видами діяльності позичальників	Висока диверсифікація структури кредитного портфеля за видами діяльності позичальника	Середній ступінь диверсифікації (более 30% кредитних вкладень в одну галузь)	Вкладення в одну галузь более ніж 50% кредитів банку	1

Продовження Табл.А.1

Кредитний ризик на одного позичальника або групу пов'язаних позичальників	До 23% від капіталу	23-24% від капіталу	Більше 24% від капіталу	3
Максимальний розмір великих кредитних ризиків	До 500% від капіталу	600-700% від капіталу	Більше 700% від капіталу	3
Максимальний розмір кредитів, банківських гарантій та поручительств, наданих банком своїм учасникам (акціонерам)	До 20% від капіталу	20-35% від капіталу	Більше 35% від капіталу	3
Норматив сукупної величини ризику щодо інсайдерів і пов'язаних з банком осіб	Не більше 1 % від капіталу	1-1,8 % від капіталу	Більше 1,8 % від капіталу	3
Прибутковості кредитного портфеля, %	Більше 1,4	0,6-1,4	Менше 0,6	2
Прибутковість кредитних вкладень	Спостерігається зростання прибутковості более ніж на 0,2 п. п.	Прибутковість на рівні минулого місяця або виросла не більше ніж на 0,2 п. п.	прибутковість знизилася	2
Співвідношення заборгованості за нарахованими відсотками і доходів від кредитування за звітний місяць, %	До 30	30-60	Більше 60	3
Якість управління кредитним портфелем, %	Менше 2	2-4	Більше 4	3
Якість управління кредитним портфелем, виходячи з наявних ресурсів кредитування	Спостерігається зростання показника в порівнянні з минулим місяцем	Показник на рівні минулого місяця або знизу не більше ніж на 2 п.п.	Спостерігається зниження показника більше ніж на 2 п. п.	2
Ступінь агресивності кредитної політики, %	Менше 60	60-70	Більше 70	2
Темпи зростання кредитних вкладень у порівнянні з попереднім звітним періодом	Спостерігається зростання показника в порівнянні з минулим місяцем	Показник на рівні минулого місяця або знизу не більше ніж на 2 п. п.	Спостерігається зниження показника більше ніж на 2 п. п.	1
Ступінь захищеності банку від кредитного ризику, %	Більше 80	60-80	Менше 60	3
Ступінь достатності резервів банку в разі непогашення кредитів, %	Більше 4	2,7-4	Менше 2,7	3
Частка кредитів, фактично втрачених для банку, т. б. безнадійних до погашення, %	До 1,5	1,5-3,0	Більше 3	3

ДОДАТОК Б

РОЗРАХУНОК ЛІМІТУ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Визначимо базовий ліміт для позичальника за формулою (2.3)

$$IBL = 2012 \times 24 \times \frac{91,2}{2012} = 2173 \text{ тис. грн.}$$

Далі потрібно розрахувати показник розвитку ділової активності (Па). Для цього скористуємося формулою (2.5).

$$K_b = \frac{1}{2-1} \times \frac{27900}{27752} \times \frac{28141}{27900} = 1,013.$$

$$K_{vk} = \frac{1}{2-1} \times \frac{6245}{6197} \times \frac{6252}{6245} = 1,008.$$

$$I_a = 1,008 \times 1,013 = 1,021.$$

Далі варто розрахувати значення показника платоспроможності. Для розрахунку показника платоспроможності розрахуємо інтегральний показник для будівельної компанії. Для цього використаємо наступну формулу (2.6)

$$Q = 0,02 \times K_1 + 1,3 \times K_3 + 0,03 \times K_4 + 0,61 \times K_6 + 0,75 \times K_7 + 2,5 \times K_8 - 0,2$$

Для розрахунку інтегрального показника будемо використовувати такі коефіцієнти: коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами до оподаткування, коефіцієнт рентабельності продажу за фінансовими результатами від звичайної діяльності.

Розрахуємо інтегральний показник за наступною формулою

$$Q=0,02 \times 1,2 + 1,3 \times 0,62 + 0,03 \times 0,89 + 0,61 \times (-0,001) + 0,75 \times 0,035 + 2,5 \times (-0,012) - 0,2 = 0,66$$

Для визначення класу позичальника використаємо таблицю. Згідно даної таблиці, даний позичальник належить до 1 класу. Тепер варто вирахувати показник платоспроможності для даного позичальника. Згідно формули показник платоспроможності складає: $I_p=1$.

Далі варто розрахувати показник кредитного навантаження за формулою (2.7)

$$P_{кн} = \frac{2012}{1077} - 1 = 0,87$$

Як ми бачимо, даний показник складає 0,87, що означає покриття своїх витрат на 87 %, тобто банк бере на себе ризик у розмірі 13% від основної суми боргу. Отримавши всі складові для розрахунку розрахуємо ліміт кредитного ризику для даного підприємства:

$$\text{Limit} = 2173 \times 1,021 \times 1 \times 0,87 = 1930,2 \text{ тис. грн.}$$

Отже, можна вважати, що показник дохідності є цілком доцільним аби його враховувати для більш ефективного управління банком для кредитних ризиків.